

Ярослав ГАРАСИМ

ДУХІВНИК НАЦІЇ (вересневі зустрічі з Євгеном Сверстюком)

Людська пам'ять – складний феномен, до осмислення якого треба йти, долаючи бар'єри парадоксів і протиріч. Кожен наївно сподівається, що вона повернеться до нього тією твердою гранню, яка відлунює у безвість майбутніх часів резонансом непроминальності, а тому вперто відсуває на маргінеси вразливої свідомості думку про те, що, попри ритуалістичну суґестивність канонічного панахидного рефрену, скороминущість є не менш прикметною ознакою пам'яті людської, аніж вічність. Відтак, якщо щедра доля освітлює твоє життя щасливими миттями спілкування з особистістю неймовірної духовної гравітації, мусиш знайти у собі достатньо снаги, аби винести з тих, навіть короточасових зустрічей, світло «мудрості серця», що може стати справжнім світоглядним опертям для цілих грядущих поколінь, рятуючи їх від гіпнотичного впливу національної летаргії у цивілізаційних сутінках.

Минуло небагато часу від того дня, як у перший календарний день зими 2014 року обірвався тернистий життєвий шлях Євгена Сверстюка – людини високого християнського чину, шляхетного гуманіста і безкомпромійного борця проти плебейства і фарисейства, невтомного діяча українського дисидентського руху і нескореного в'язня сумління советських лагерів, вдумливого релігійного мислителя і самовідданого викривача моральної гнилизни «державного пилатства», – інтелектуальна толерантність та духовна жертвовність якого цілком справедливо вивищують його до іпостасі духівника української нації. Саме тому перед нинішнім світоглядно вільним та національно гідним українством постає відповідальне завдання: створення повного науково-документального життєпису Євгена Сверстюка, що представив би його багатогранну постань у стереометричних вимірах доби з урахуванням

максимальної кількості фрагментарних епізодів і спорадичних споминів. Не варто забувати про цьому, що, на глибоке переконання самого фундатора нашого політичного рісорджименто: «Біографія починається там, де людина долає перешкоди, змагає, падає, піднімається і хапається за вищий щабель» [5; с. 719], а «свідчення промовляє насамперед про свідка» [2; с. 102].

У топоніміці географічно розгорнутої щедрої Сверстюкової біографії особливе місце посідає Львів – місто його університетської юності і професорського визнання, кристалізації україноцентричних підвалин філософського світогляду та ферментації естетичних засад філологічного таланту, надзвичайно сприятливий соціокультурний простір для поширення самвидаву і пульсації живого нерва дисидентського спротиву, незмінний інтелектуальний осередок ранньоосіннього Форуму видавців, де неодноразово презентовано його праці, місце постійного проживання багатьох його однодумців, вірних друзів і приятелів.

Найчастіше, перебуваючи у Львові, Євген Сверстюк зупинявся на квартирі свого однокурсника і гуртожитського співмешканця, згодом авторитетного професора Франкового університету, багатолітнього директора Інституту франкознавства і просто Львівського характерника – Івана Денисюка. Окрім генетично закладеної, неусвідомленої маґії поліського земляцтва, об'єднувало цих видатних абсолютів філологічного факультету (Іван Денисюк закінчив відділення української філології, Євген Сверстюк – психології) глибоке усвідомлення необхідності чинити гідний опір руйнівному впливові імперської комуністичної ідеології та поступово виборювати нові культурологічні плацдарми для відновлення української державності. Для Сверстюка це вилилося у відкритий, жорстокий герць

із тоталітарним режимом, що прогнозовано завершився ув'язненням і засланням. Денисюкові ж судилося відбутися роки університетських поневірянь безпартійного доцента та пройти через горнило парткомівського переслідування за ідеологічну неблагонадійність та «інакомисліє». (Щоправда, досить міцним імунітетом у цій нелегкій боротьбі з факультетським і кафедральним партійним начальством виявилось соціальне походження (з родини поліських бідняків) та фронтове поранення на Сандомирському побоїщі). Органічність цього понад півстолітнього духовного тандему зафіксовано чудовою світлиною з пленарного засідання Міжнародного наукового конгресу «Іван Франко: дух, наука, думка, воля» (2006), опублікованою у розгорнутому ювілейному буклеті до 350-ліття Львівського університету для ілюстрації його академічного становлення на зламі ХХ–ХХІ століть.

Зрозуміло, що моєму поколінню університетського студентства, яке заповнило вже провітрені приміщення Галицького сейму в період агонії совєтської імперії та відновлення незалежної України, непросто було усвідомлювати весь той цинізм і підступ, з яким згубницький антиукраїнський прес тоталітарної системи розчавлював здорові зерна національного росту. Та міфологічна манера оповідей професора Івана Денисюка з якоюсь невимовною легкістю розкривала перед нами непривабливі сторінки найновішої історії факультету, до певної міри ушляхетнювала той грізний період «залізної завіси», коли навіть завжди вільний дух університетського академізму безслідно розчинявся у задушливій атмосфері підлих доносів, безпідставних наклепів, шпигунського ремесла сексотів. Саме з уст Професора (так його називали всі на факультеті без жодної загрози семантичної неокресленості, хоча були й інші викладачі із цим ученим званням) я уперше почув коротку, але вкрай промовисту атестацію Євгена Сверстюка: «Він – святий». І хоча Іван Овксентійович міг годинами невгамовно розповідати про енциклопедичний світогляд, титанічну працелюбність та чоловічі дивацтва академіка з легенди – Михайла Возняка, тріумфальні виступи київського шістдесятницького десанту у Львові – Івана Дзюби, Івана Драча, Миколи Вінграновського, гуцульські мандрівки у товаристві Михайлини Коцюбинської та Платоніди Хоткевич, кумедні випадки експедиційного побуту чи викладацького досвіду професорів Івана Ковалика та Михайла Рудницького, про побратима-Сверстюка ніколи не просторікував, ставився до нього з особливим пієтетом, не наважуючись бодай привідкривати той омофор святості, який для нього був невід'ємним атрибутом Сверстюкового образу. Щоправда, підсвідомо завжди відчував за собою отой борг неформального у слові неповторного феномену «святого Євгена», час до часу покривав його невеликими відсотками зі свого експресивного епістолярію та врешті-решт щиро зізнався на власному 80-літньому ювілеї, що хотів би ще написати книжку про Сверстюка. На жаль, для цього йому не вистачило ані життєвих сил, ані відміряних долею літ.

Як науковий керівник і досвідчений порадник Іван Денисюк був незвичайно вимогливий до підбору лектури для аспірантів, любив дарувати книжки своїм «песиголовцям», дбаючи про те, аби «молоді духи» не збилися на манівці псевдометодологічної тумано-

логії чи всепоглинаючого космополітизму. У такий спосіб у моїй приватній бібліотеці з'явилася книга вибраних есеїв Євгена Сверстюка «На святі надій» з двома вступними словами про автора – Михайлини Коцюбинської та Івана Кошелівця – і надзвичайно скромним художнім оформленням, у площині якого суттєво переважає білий колір обкладинкового глянцу. Вже згодом, при особистих зустрічах, я переконаюся у тім, що світла колористика є справді настроєво гармонійною між внутрішнім світом Євгена Сверстюка і його зовнішньою поставою. (Принагідно зауважу, що до манери носити верхній одяг лише у світлих тонах призвичаїв підсовєтський Львів ще один репресований у період тоталітаризму апостол новітнього українства професор Ярослав Дашкевич). У подарованому општанному томі «Вибраного» моя увага одразу прикипіла до шевченкознавчого блоку з огляду на те, що я готувався виголосити свій перший публічний виступ на університетській шевченківській академії. Густота Сверстюкового тексту поступово заблокувала у моїй читацькій свідомості засвоєні пласти добірної європейської філософії, зокрема щедро експлуатованого у період становлення методологічного плюралізму класичного екзистенціалізму з його акцентом на межовість виняткових життєвих ситуацій. Автор переконливо доводив: «Геній Шевченка схоплював явища на грані їхньої кристалізації і розпаду, на грані вивоннення їх духовності і втрати її – у цьому ключ до всієї його поезії» [3; с. 288]. Попри такі загальні рецептивні настанови щодо сприйняття національного нерва музи Тараса Шевченка, в деяких есеях знаходимо відповідні семантичні коди до прочитання окремих художніх деталей. Для прикладу, певну змістову розмитість Шевченкового присуду «*А москалі і світ Божий в пута закували*» дуже легко конкретизувати з допомогою Сверстюкових зауваг: «Москаль – то не нація, а хвороба, прищеплена нації імперським легалізованим грабунком, підступом і обманом, оскільки державу та її інтереси поставлено на місце Бога, а Бог зменшений до ідеологічної прислуги» [3; с. 337].

Варто зазначити, що у другій половині 90-х років, окрім глибоких роздумів Євгена Сверстюка над вершинними явищами національної культури та літератури, стилістично стриманими розповідями Івана Денисюка про черговий короткий візит побратима до Львова, спільні сніданки та вечері, які по-галицьки ретельно готувала дружина професора Ганна Казимирівна у чотирикімнатних професорських апартаментах на сьомому поверсі на вул. Патона, 28, ще одним джерелом до пізнання особистості незламного та шляхетного лідера дисидентського руху опору для мене стали теплі спомини двох університетських деканів – професора Тараса Салиги та доктора УВУ Михайла Присяжного – про той період у його біографії, коли «липневої пори 1993 року у Мюнхені в Українському Вільному Університеті він зібрав велику аудиторію студентів, магістрантів і просто вільних слухачів» [1; с. 302]. У результаті цих бесід для мене остаточно утвердився сакральний профіль Євгена Сверстюка, який дивним чином зумів перевтілитися зі своєї формально відведеної йому ролі підозрюваного на сфальшованих ідеологічними пігмеями процесах на головного обвинувача фарисейської сутності всієї комуністичної системи, яка суперечить самому національному еству українців та відкидає їхні одвічні християнські традиції.

Саме простеження релігійних струменів сакральної християнської течії крізь українські літературні материки й стало головною дослідницькою проблемою докторської дисертації Сверстюка, успішно захищеної в Українському Вільному Університеті. (Одним із опонентів на захисті виступив доктор філологічних наук, а згодом упорядник антології української релігійної поезії «Слово Благовісту», професор Тарас Салига). Як правдивий світоч нескореного духу Євген Сверстюк у своїх судженнях демонструє найвищі прояви любові до свого ближнього, розуміння слабкості людини перед насильницькою політикою репресивної машини та в умовах замуленості духовних джерел: «Усі ті експерименти довели, що людина, обдарована подобою Божою, даром свободної волі і, зрештою, здоровим глуздом, стає об'єктом пропагандистського обезглуздження і жертвою масового психозу – і не має сили чинити опір, бо моральна відпорність у неї ослаблена в атмосфері розпаду традицій так само, як імунна система ослаблюється в атмосфері радіоактивного розпаду...» [5; с. 48].

У вересні 2005 року Вчена рада Львівського національного університету імені Івана Франка з ініціативи вченої ради філологічного факультету та п'ятьох професорів (Івана Денисюка, Тараса Салиги, Любомира Сеника, Миколи Ільницького та Андрія Пашука) присвоїла Євгенові Сверстюкові почесне звання «Doctor Honoris Causa» «за вагомий особистий внесок у розвиток духовності та активну громадську і політичну діяльність», а рік по тому під час пленарного засідання Міжнародного наукового конгресу «Іван Франко: дух, наука, думка, воля» відбулася урочиста інавгурація. Саме тоді я вперше особисто запізнався зі «святим Сверстюком». Унаслідок перших вражень особливо закарбувалися у пам'яті простота і невимущеність поведінки, спокійний тембр голосу, скромність, стриманість і все та ж світлість в одязі, стрункість як у фізичній динаміці, так і при формулюванні надзвичайно глибоких, інколи навіть метафізичних суджень, відкритість у спілкуванні. «Вже геть вибілений на дощах і вітрах відлиги, морозів і застоїв», Сверстюк водночас був по-спортивному підтягнутий і напрочуд легкий у русі. Складалося враження, що він простує не до солідної трибуни для виголошення пленарної доповіді, а має намір зійтися у черговому бадмінтонному двобої з Василем Стусом. За столом президії з характерною для академічного середовища невимущеністю сидять Роман Іваничук, Роксолана Зорівчак, Леонід Рудницький, Степан Козак, Ярослав Яцків, Іван Денисюк. Президійну когорту найдостойніших учасників конгресу відцентровано гордою постаттю ректора Львівського університету Івана Вакарчука, головує на засіданні урядово вишколений і незворушний академік Микола Жулинський. У просторій університетській Актівій залі легко упізнати Івана Драча, Андрія Содомору, Тараса Салигу, Миколу Ільницького, Любомира Сеника та інших адептів львівської філологічної мислі, майже немає порожніх місць. Свій виступ Євген Сверстюк традиційно розпочав спогадом. Цього разу про далекий 1966 рік, коли у Києві за його сценарієм відбувався літературний вечір, присвячений п'ятдесятиріччю смерті Івана Франка. Урочисте дійство закінчилося ходою зі смолоскипами, що у той час було більше, ніж символічним. Доповідач вільно оперує тексто-

вим фактажем Каменяревих творів, відшукуючи у них своєрідні опорні пункти, через які прокладено чіткий маршрут його власних висновків про особливості релігійного світогляду Івана Франка. Залізні ланцюги громадянського обов'язку з «Каменярів», прагнення духовного переродження та «випрямлення хребтів» з ліричної адресації «Люднатикові», християнські імперативи з переспівів Давидових псалмів, сакральна тональність і жертвна офірність з невимірною «Мойсея» – все це згруповано у такий спосіб, що «відступництво і поклоніння ідолам» діагностує як найтяжчий гріх часу, а життєвою максимом для сучасного покоління визначає як «чесну дорогу до чесної цілі». Відточене Сверстюкове історіософське чуття вловлює найтонші нюанси еволюції націєтворчого поступу та фіксує виняткову роль духовних пророків у ньому, зокрема Шевченкову – «Блаженний муж на лукаву не вступає раду» – та Франкову – «Блаженний муж, що йде на суд неправих і там за правду голос свій підносить». Ще кілька цитувань Міцкевича польською мовою, посилення на Гете, вихід на формулювання Франкової етичної доктрини в аксіологічній площині християнської етики – і доповідь завершено. Під несміливі оплески дещо втомленої аудиторії Сверстюк бадьоро крокує до заслуженого місця в президії, аж на півдорозі його перепиняє Іван Вакарчук і повертає до трибуни. Ректор промовляє орацію епідактичну на честь нового почесного доктора і під супровід тепер уже справжніх овацій вручає йому диплом. У президійній ложі піднявся Іван Денисюк – за ним встала вся Актівія зала. «Vivat Academia! Vivant Professores!»

Вісім літ опісля, у рамках проведення ювілейного XX форуму видавців у Львові, 12 вересня 2013 року, достатньо просторе у минулому головне приміщення галицького парламенту ледве змогло умістити усіх охочих, які прийшли на творчу зустріч з автором праці «Гоголь і українська ніч». З анотації можна було дізнатися, що провідним лейтмотивом цього дослідження є не скрупульозне розплутування містифікованої біографії письменника чи хрестоматійний літературознавчий аналіз конкретних творів, а вдумливе осягнення «його печального дару гостро відчувати метафізичне зло в банальній пошлості буднів», який був провісним «як Хлестаков для епохи більшовизму і Чичиков для посткомуністичної пори». З кулуарних розмов просочилася звістка, що презентована гоголіана – результат сорока років пошуків і студій. Книгу благословило у світ авторитетне київське видавництво «Кліо», тож цього разу до рідного університету Євген Сверстюк прибув у супроводі поважного видавця Віри Соловйової, а також вузького побратимського ескорту – Василя Овсієнка і вдови Миколи Руденка – пані Раїси. Жанр презентації вніс свої корективи до формату зустрічі, і президію, без якої постколоніальне суспільство поки що обходиться дуже важко, було скорочено до мінімуму – його величність Автор і модератор, вся місія якого полягала у тім, аби не дуже розлого «розглагольствувати» самому, а надати максимальний хронометраж для спілкування Гостя з академічною публікою. Короткі інформативні речення представлення й університетська (за невеликим винятком) спільнота почала жадібно схоплювати кожне слово спокійного риторика. Не зраджуючи власним принципам, він розпочав з біографічної ретроспективи, зазирнув у доволі від-

далений 1947-й рік, з якого повіяло приємною свіжістю студентської юності та водночас обпекло пронизливим холодом із товарних вагонів, що ними вивозили до Сибіру досвідчену університетську професуру, замінюючи її на випускників московських та ленінградських партійних шкіл, «здебільшого одноклітинних марксистів, що перетворювали катедру на агітпункт». Чіпка пам'ять пронесла крізь десятиліття спонтанну поетичну строфу, народжену в коперниківській аудиторії під час нудних і нецікавих ідеологічних лекцій:

Конспектую прожекти – як ліс

Примусового щастя! Для маси!

І людину кладе між коліс

Принцип кляси і принцип раси.

Упродовж швидкоплинних тридцяти хвилин вдячні слухачі захопливо всотували у себе вдумливі спостереження виваженого мислителя про різновиди імперського хамства – епістолярно-публіцистичне Белінського і філософське Леніна, українське оточення Гоголя та його місію в російській культурі, зайву вимогливість і гіпертрофовану принциповість академіка Сергія Єфремова, яловість і безплідність постмодерної критики. «На відміну від сумлінних дослідників позавчорашнього дня, що ставили ціль зрозуміти і пояснити, сьогоднішні постмодерністи, – переконаний Сверстюк, – просто снують правдоподібні і неправдоподібні версії то про таємницю народження, то про загадку смерті, то про зустрічі й розмови, які могли б бути... Постмодернізм багатоликий – і без берегів» [2; с. 238]. Натомість їхній справедливий критик виявився напрочуд педантичним і точно заухваленим по-дженгельменському регламентом перейшов від монологічного викладу до відповідей на запитання. Цього разу Сверстюковими співрозмовниками, окрім мене, були Василь Овсієнко, Любомир Сенік, Святослав Пилипчук, Лариса Бондар, Тарас Салига, а діапазон їхньої небайдужої допитливості коливався в межах таких тем, як: порівняльний аналіз Шевченкової і Гоголевої долі у культурних координатах чужинецького Петербурга, об'єктивна оцінка естетичного статусу української літератури з погляду відсутності у ній Гоголя, осмислення євроінтеграційних перспектив сучасної України, приятельські стосунки з Іваном Денисюком та цікаві епізоди з його життя... Євген Сверстюк відповідав чітко й прозоро, без демагогічного багатослів'я чи дипломатичних ухилень, з повагою і доброзичливістю як до інтерв'юера, так і до предмету розмови, свідомо акцентуючи на важливості «...питання про духовний вакуум і природу тотальної заляканості в Україні, про велич людини залежно від мети, яку вона ставить собі, про міру самоусвідомлення таланту, про чорні діри і білі плями історії» [4; с. 467].

Минув рік, «як у батіг тріснув» – так афористично вимірював швидкоплинність буття Василь Стефаник у своїй новелістиці. Та справжня цінність художньої деталі якраз у тім і полягає, що психологічно вона є суголосною з реальним життям. І саме таке сприйняття плину часу найчастіше притаманне людям. Однак, для України цей рік подієво розтягнувся на цілий державотворчий етап, політичну густину якого ще довго вимірюватиме не одне покоління істориків. Побиття студентів на Майдані Незалежності, мільйонні народні віча, Революція Гідності, розстріл Героїв Майдану, анек-

сія Криму і початок українсько-російської війни – праведно визвольної з боку України і цинічно гібридної з боку окупанта. Здається, що проминула ціла епоха, після якої пантеон української слави поповнили лицарі Небесної Сотні, безстрашні воїни південно-східного фронту, непохитні захисники донецького аеропорту – легендарні кіборги.

Західна Україна поступово звикає ставати навколішки перед доблестю своїх загиблих Героїв АТО і впевнено тримати горду поставу супроти агресивного Кремля. Але знакові події мирного культурного життя відбуваються з римською регулярністю. Вересень 2014 року. Черговий форум видавців. Здебільшого незмінними залишаються його гості та учасники, серед яких інтелектуально невичерпний Євген Сверстюк і київське видавництво «Кліо» з невтомним директором Вірою Соловійовою. Місце зустрічі – переповнена Дзеркальна зала Львівського національного університету імені Івана Франка, в епіцентрі розгляду – перевидання всеохопної Шевченкової біографії авторства Олександра Кониського як одна з цеглин у підмурівок достойного пошанування 200-літнього Кобзарєвого ювілею. Коротке привітальне слово від новообраного ректора, стислий інформативний меседж модератора, а далі магістральна промова ерудованого шевченкознавця, стилістично довершена влучно підібраним біографічним фактажем: Шевченковим, Гоголевим, Кулішевим, Михайлининим, власним. Особливо вразила згадка про академічну відвагу Михайлини Коцюбинської, яка в напруженому діалозі з радянським дослідником Шевченкової творчості Кирилюком була безапеляційною: «Євгене Кириловичу, Ви так багато написали про Шевченка, але у Вас такий антишевченківський дух». У цій фразі прочитуємо етичний максималізм шістдесятництва. Розмову продовжили Микола Ільницький, Віра Соловійова та Сидір Кіраль, які немов відчувуючи певну підсумковість цієї зустрічі, дещо пафосно склали щирі гратуляції Євгенові Сверстюкові за його подвижницьку працю та духівницьку місію для відродження українства. Емоційно збентежений глянціфікаційною афектацією промовців на завершення, він прорік: «Було сказано так багато слів, що навряд чи я зможу їх донести. Але кожен має свій хрест. Несімо свій хрест чесно!»

Першого грудня того ж року активний діяч одноїменної громадської ініціативи спокійно відійшов до вічності у престольному Києві, а людські чесноти хресної дороги «святого Євгена Сверстюка» зробили його правдивим духівником української нації.

1. Салига Т. До Сверстюка у Мюнхен... // Салига Т. Імператив (Літературознавчі статті, критика, публіцистика). – Львів: Світ, 1997. – С. 302–317.
2. Сверстюк Є. Гоголь і українська ніч: Есеї. – Київ: ТОВ «Видавництво «КЛІО»», 2013. – 328 с.
3. Сверстюк Є. На святі надій: Вибране. – Київ: Наша віра, 1999. – 784 с.
4. Сверстюк Є. Пам'ятник Василю Стусові // Сверстюк Є. Василь Стус: Поет і Громадянин. Книга спогадів та роздумів / упоряд. В. Овсієнко. – Київ: ТОВ «Видавництво» «Кліо», 2013. – С. 465–468.
5. Сверстюк Є. Світлі голоси життя. – Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо»», 2015. – 768 с. ■

Олена ЯКИМОВИЧ (ФЛУ-44), Олександра КВОЧКА, (ФЛУ-12) З висоти досвіду...

Бесіда з Любомиром СЕНИКОМ

Любомир Сеник – історик літератури і критик, громадський діяч, доктор філологічних наук, член Національної спілки письменників України. Окрім усього переліченого, ще й досвідчений викладач. Щоб краще зрозуміти постать Любомира Тадейовича, варто ознайомитись із його творчим надбанням.

Його перу належать збірки новел та повістей: «На червоному полі» (1998), «Трамонтана» (2003), «У просторі розп'яття» (2008). Також романи: «Ізйди, сатано» (2000) – за який автора було удостоєно Міжнародної літературної премії імені Богдана Нестора Лепкого, «Парабола» (2005), «Сьома брама» (2007), «De rebus publicis» (2007) – збірка публіцистики та есеїстики, відзначена обласною премією імені В'ячеслава Чорновола. Есей «Розкопати Помпеї» (2002).

Любомир Тадейович є дослідником багатьох літературних проблем, його наукові праці цілкомито пронизані патріотичною тематикою. Зокрема варто відзначити літературознавчі праці: «Микола Хвильовий і його роман “Вальдшнепи”» (1994), – цей загадковий письменник ще здавна цікавив автора. При досліджуванні творчих здобутків і життєпису Миколи Хвильового, Любомир Сеник скористався творчим псевдонімом – «Гайовий», що є дотичним до літературного імення Миколи Фітільова.

Далі світло денне побачили: «Роман опору. Український роман 20-х років: проблема національної ідентичності» (2002), «Студії ліричної драми Івана Франка “Зів'яле листя”» (2007), «Климентій Шептицький – слуга Божий» (1997, у співавторстві).

Перу згаданого автора належать поетичні твори. Зокрема це збірки поезій «Таїна» (2009), «Тремтлива

далечинь» (2010), «Містерійні видива» (2013), «Розкрилля» (2014), «Vita Aeterna» (2017).

Досвід багатьох років викладацької роботи дає підстави Любомирові Сенику сміло назватися не лише викладачем, але й чуйним психологом. Як наголосив сам літературознавець – з кожним поколінням людей, у тому числі студентів, змінюються погляди, цінності і вподобання. Зі своєї практики викладання Любомир Сеник зіставляє можливості і бажання до розвитку студентів минулих років і сучасних: «Головним чином, – каже професор, – все залежить від історичної обставини, в якій розвивалися люди. І ще одна річ – немислення: коли студенти писали реферати, від одного я ахнув. Взяла дівчина, не довго думаючи, і списала усе зі старої літератури. Хвильового назвала «ворогом народу» і пішло-пішло. Не слухає, не чує, займається своїм. Ще одна річ, яку я спостеріг – не хочуть читати книжки. Зараз же, не зустрічав студентів таких безміслимих і невдумливих». Викладач вказує на різницю між поколіннями. На питання суттєвих відмінностей між студентами колишніми і сучасними, Любомир Сеник відповів із твердістю і полегшенням:

«Я вам скажу, що контингент різко помінявся. Різко! По-перше, прийшли люди більш начитані, це треба відзначити, більш самостійно мислячі, це вже і школа чимало спрацьовує. І друге, значною мірою незалежні: людина, що прийшла у ВУЗ, відчуває внутрішньо, що має право на власну думку.

Це ті основоположні засади, які мусить мати у собі кожен свідомий студент. Зрештою, люди теперішнього часу мають більшу можливість для розвитку. Вони згожі вільно висловлювати власні думки, спроможні отримати легкий доступ до інформації, цензура не обмежує друковані видання. Так розвивається покоління мислячих і просвітлених.

Доцільно сказати і про нові методи подачі матеріалу, що є вагомим внеском у розвиток методики викладання. На прогивагу старій системі викладання, що активно практикувалась у всіх вишах, на сьогодні докорінно змінено сам процес і більшість теорії. Важливо те, що всі заангажовані радянські матеріали чи політично-літературні ви-

дання «відійшли у вічність». Таким чином, віджила практика вивчення політичних персонажів і конспектування об'ємних книг».

Вступні засади інноваційного методу викладання нового матеріалу подав Любомир Тадейович на лекційних заняттях з історії української літератури. Він оригінально поєднав у лекції два мистецтва: літературу і кіно. Ми дивилися серію фільмів, відзнятих на основі українських творів. Ціла серія – десять фільмів, за творами Івана Франка та інших письменників.

Любомир Тадейович зізнається, що цей метод захоплює студентів, позаяк проілюстровано значну відмінність між сюжетом і власне твором. З'являється два прототипи – кінематографічний і літературний. Важливим є обговорення і першого, і другого, бо кінематограф є незримою часткою українського надбання, що не можна залишати поза увагою. Часто-густо в основу кіно взяті українські літературні твори. Тому розглядати тексти без їх стрічкового обрамлення не так цікаво. Одне доповнює інше.

На таких «нових» лекціях Любомир Сеник розмірковує про мову мистецтва:

«Мова, скажімо, художнього твору одне, мова живопису – це теж мова. Картина говорить за нас. Все залежить від того, як ми ту картину сприймаємо і наскільки ми підготовлені її прочитати. І, нарешті, мова кіномистецтва та її відношення до літературного тла».

Тож важливим залишається і надалі продовжувати нову і цікаву методику викладання матеріалу на лекціях, щоб заняття не переростало на нудний монолог професора. Важливо зацікавити студентів, стати їхнім натхненником, лише тоді буде результат.

Насамкінець варто наголосити, що талановиті й надзвичайно цікаві постаті «живуть» не лише у підручниках чи на фото. Їхні портрети не завжди висять у аудиторіях, їхнім іменням не називають літературних премій, а скульптори не ліплять їхніх погрудь. Вони ходять тими ж вулицями чи коридорами університету, що й ми. Проте їхній талант і здобутки є неоціненними. Дуже радіємо, що мали змогу поспілкуватися з такою цікавою і глибокою людиною – Любомиром Сеником. ■

«Аеропорт» для іноземних студентів

Навчання української мови як іноземної належать до актуальних, практично необхідних і важливих питань. Опанування іноземцем лексики може свідчити про певний рівень володіння мовою, адже за допомогою слів ми можемо називати предмети та дії, описувати явища, передавати думки. Засвоєння лексики є необхідною передумовою формування мовної компетенції, яка уможлиблює користування мовою з метою комунікації.

Одним із основних понять у навчанні іноземної мови, зокрема її лексичного аспекту, є *лексичний мінімум* – та мінімальна кількість слів, яка дає змогу користуватися мовою як засобом спілкування. У словнику методичних термінів Е. Азімова та А. Щукіна наголошено на орієнтації лексичного мінімуму на певний проміжок часу і зазначено, що кількісний та якісний склад лексичного мінімуму залежить від мети й етапу навчання, а також кількості навчальних годин, які відводять для вивчення мови. Лексичний мінімум кожного студента-іноземця може відрізнятись. Це залежить від того, з якою метою студент вивчає мову. Однак знання хоча б окремих слів та виразів теми «Аеропорт» є важливим чи не для всіх студентів-іноземців, адже це той пласт лексики, на який іноземець натрапляє одразу ж після прибуття в іншу країну. Варто розрізнити *активний* та *пасивний* лексичний мінімум. В *активний* входять слова, які часто використовують студенти для висловлення думок в усному мовленні та на письмі. Сюди зараховуємо слова, які становлять ядро лексичного мінімуму теми «Аеропорт». *Пасивний* словник складають лексичні одиниці, які студенти мають розуміти у процесі читання чи слухання іноземної мови. Пасивний словниковий запас збільшується за допомогою *потенціального словника* – лексичних одиниць, які студенти при читанні чи аудіюванні можуть зрозуміти без словника, хоча раніше ці слова їм не траплялися. До потенціального словника відносять: 1) інтернаціональні слова, подібні за звучанням і/або написанням та за значенням до слів рідної мови; 2) похідні та складні слова, що складаються з відомих студентам компонентів; 3) конвертовані слова; 4) нові значення відомих багатозначних слів; 5) слова, про значення яких студенти можуть здогадатися за контекстом. До потенціального словника можемо зарахувати такі лексеми, як *аеропорт, стюардеса, багаж, пілот, ресторан*.

У сучасній методиці виділяють такі критерії відбору лексики в навчальний словник-мінімум: *частотність; ситуативно-тематична віднесеність* (обрані слова мають виражати найважливіші поняття, що трапляються учням на заняттях із вивчення іноземної мови); *сполучувальна цінність слова; словотворча цінність; стилістична диференціація та необмеженість*.

Ураховавши критерії відбору лексики, до лексичного мінімуму теми «Аеропорт» відносимо лексеми на позначення:

- 1) членів екіпажу та пасажирів: *стюардеса, пілот, пасажир, штурман*;
- 2) аеродрому та його частин: *аеродром, аеровокзал, злітно-посадкова смуга, вихід аварійний, вихід на посадку*;

3) елементів довідкової інформації в аеропорту: *рейс, номер рейсу, табло, розклад, довідкове бюро*;

4) особистих речей авіапасажирів: *багаж, квиток*;

5) контролю та документів, необхідних під час його проходження: *митний, паспортний контроль, контроль безпеки, посадковий талон, багажна квитанція*;

6) приміщень аеропорту: *зал очікування, ресторан, туалет, медпункт, термінал, каса*.

Не ввійшли до мінімуму слова-синоніми, родові кореляції, низькочастотні та багатозначні слова.

Після відбору лексичного матеріалу, слова потрібно семантизувати, тобто презентувати, пояснити їх значення іншомовним студентам. Способи семантизації лексики можна поділити на дві групи: *перекладні* та *неперекладні*. *Перекладні* способи розкриття значень лексем охоплюють:

1) **переклад** (квиток – англ. ticket);

2) **тлумачення значення** і/або пояснення лексичної одиниці рідною мовою (літак – the machine with the engine and wings, adapted for flight);

3) **дефініція** (для тлумачення термінів).

До *неперекладних* способів розкриття значень лексичних одиниць належать:

1) **наочна семантизація**. Відомо, що близько 90 % інформації про світ людина отримує через зорові відчуття та живе споглядання, 50 % з яких запам'ятовує, тому цей прийом ефективний для занять з іноземцями на різних етапах вивчення української мови як іноземної. За допомогою наочної семантизації можемо розкрити значення таких лексем теми «Аеропорт»: *аеропорт, пілот, стюардеса, багаж, літак, квиток, ремені безпеки, туалет*.

2) **мовна семантизація**. Можемо здійснювати за допомогою контексту, ілюстративного речення або за допомогою антонімів і зрідка синонімів (*відправлення–прибуття; стюардеса–бортпроводниця*). Під час семантизації слів за допомогою синонімів потрібно враховувати, що в мові є вкрай мало слів, які є абсолютними синонімами.

3) **тлумачення значення лексичної одиниці іноземною мовою**: багаж – особисті речі авіапасажирів, спаковані для подорожі).

Виділяють ще, окрім згаданих вище, такі способи семантизації:

– **використання перерахування**: *пілот, стюардеса, штурман* – члени екіпажу літака;

– **вказівка на родове слово**: *бортмеханік* – вид професії; *вертоліт* – вид літального апарата;

– **вказівка на словотвірну цінність слова**: за допомогою суфікса *-ість* можуть утворюватися іменники жіночого роду (*швидкість*), *-ир* – іменники чоловічого роду;

– **вказівка на внутрішню форму слова**;

– **використання сильного для семантизації контексту** (*машина їде, а літак ...*);

– **вказівка на етимологію слова** (*вертоліт* – від вертати і літати);

– **подання прикладів типових словосполучень**: *сідати куди? у літак; купувати що? квиток; дякувати кому? стюардесі* та ін.

Вибір способу семантизації залежить від низки чинників, насамперед від особливостей самого слова:

його форми, значення, сполучуваності, збігу або розбіжності зі словами рідної мови. Так, слова, що виражають абстрактне поняття, недоцільно семантизувати за допомогою унаочнення чи ілюстративного речення, а слова, що виражають поняття, яких нема в рідній мові студентів, – за допомогою перекладу.

Закріплення лексичних одиниць відбувається за допомогою вправ. Лексичні вправи можемо поділити на *мовні* та *комунікативні*. *Мовні* лексичні вправи охоплюють завдання на групування слів за різними формаль-

ними ознаками, називання слів за його тлумаченням або зображенням, вибір синонімів/антонімів до слова, складання словосполучень тощо. *Комунікативні* завдання охоплюють вправи на розвиток монологічного і діалогічного мовлення, самостійне конструювання речення, вживання слів та словосполучень на понадфразовому рівні.

Важливими у системі вправ, зокрема до теми «Аеропорт», є завдання, які спрямовані на активізацію розумової та емоційної діяльності. Цьому сприяють кросворди, ребуси, вправи на пошук слів та рольові ігри. ■

Вероніка ЛІНЬКОВА (ФЛУ-42)

Бій за епос з історією Середньовіччя

Героїчний епос – це сукупність творів про бойову, лицарську звитягу, оспівані народними співцями, що зображають події минулого так, як їх трактував народ у період створення цих зразків.

За часом побутування епос поділяється на три основні групи: архаїчний (міфи, легенди), античний («Іліада» й «Одіссея» Гомера, «Махабхарата» і «Рамаяна» в індуїзмі) та середньовічний героїчний епос. Останній активно побутував у Європі в період раннього та зрілого Середньовіччя, брав за основу реальні історичні події, які доповнював фантастичними образами.

Основою для героїчного епосу слугували бойові гімни співців, які брали безпосередню участь в описаних подіях. Сюжети цих гімнів у період раннього Середньовіччя активно запозичували бродячі співці, які відігравали значну роль у формуванні національної свідомості кожного народу. У Британії їх називали глеоманами, у Франції – жонглерами, у Німеччині – шпільманами, в Іспанії – хугларами, у Київській державі – скоморохами або гусярами.

Найважливішою пам'яткою англосаксонського епосу є героїчна поема «Беовульф», яка була записана в X–XI століттях. Імена історичних постатей датують V–VI століттями. Мова запису давньоанглійська, проте події відбуваються на території сучасної Данії, тому до сьогоденні англійці й данці сперечаються про належність цього епосу до їх літературних здобутків. Тут розповідається про пригоди племінника гаутського конунга Беовульфа (ім'я перекладається як «бджолиний вовк» – кенінг ведмеда). Він зі своєю дружиною у пошуках слави дістається Данії, де на той час правив Гротгар – славний конунг, який у досить поважному віці не міг захистити країну від нападів злих тролів (Гренделя та його матері). Головний герой перемагає обох чудовиськ, рятує данського конунга і повертається додому, де згодом сам стає конунгом гаутів. Минає 50 років славного правління Беовульфа, яке припинилося, коли один із його підданих з печери скарбів, яку стеріг дракон, краде золотий кубок. На цьому кубку (як і на всіх драконових скарбах) лежить смертельне прокляття, тож охоронець печери рушає вбити крадія, руйнуючи при цьому половину гаутських міст. На битву з чудовиськом виходить Беовульф зі своєю дружиною. Взагалі у героїчному епосі може минути навіть більше, ніж півстоліття, проте герої зберігають молодість, вроду і могутню силу. Головний герой практично самостійно (з допомогою лише одного

дружинника) перемагає дракона, але від важкої рани помирає. Дружина спалює тіло конунга та закопує печеру зі скарбами, аби ніхто більше не постраждав від смертельного прокляття.

У Німеччині близько XII–XIII століть була створена «Пісня про Нібелунгів». Більшість дослідників вважає, що твір має одного автора, хоча суттєві відмінності в описі героїв у частині про Зігфріда та про помсту Крیمхільди наштовхують на думку про двох різних авторів. Мова твору – північний діалект старонімецької мови. Написана «Пісня...» унікальним віршованим ритмічним розміром, який набув згодом поширення серед інших німецькомовних епосів, – так звана, «нібелунгова строфа». За сюжетом цей твір є німецькомовним варіантом героїчної частини «Старшої Едди». Тут діють ті ж самі герої, що і в скандинавському епосі. Головна відмінність полягає в зміні імен героїв на більш характерні для німців (Сігурд стає Зігфрідом, Гудрун – Крیمхільдою, Гуннар – Гюнтером і т. д.), а також відбиток середньовічних звичаїв (опис пишних банкетів, багатих подарунків, куртуазного залицяння).

Поема починається історією про дитинство і батьків Зігфріда, який був сином нідерландського короля. У «Старшій Едді» названим батьком Сігурда був звичайний ремісник, хоча насправді герой походив від богів. Середньовічний героїчний епос, хоч і побутував у народі, проте завжди зображав життя представників вищих верств. Зігфрід безмежно закохується в Крیمхільду, бургундську принцесу, яку він ніколи не бачив, але чув про її красу та чесноти (провідний мотив лицарських романів). Згодом нідерландський принц рушає в Бургундію за коханою. У той час бургундський король Гюнтер бажав взяти собі за жінку ісландську королеву Брюнхільду, яка обов'язковою умовою для одруження висунула перемогу майбутнього чоловіка над нею. Цю місію виконати було неможливо, бо Брюнхільда мала богатирську силу. Єдиним, хто міг її перемогти, був, звичайно, Зігфрід. За допомогою плаща-невидимки він допомагає Гюнтеру здолати майбутню дружину. Весілля обох пар відбувається в один день. У першу шлюбну ніч бургундський король зазнає від дружини поразки на «бойовому полі». Йому знову потрібна допомога Зігфріда, який другої ночі проникає під плащем-невидимкою в королівську опочивальню і силою забирає пояс у Брюнхільди (пояс – середньовічний символ цноти, через це деякі літературознавці схиляються до думки,

що забрав він у неї ще дещо), після чого Гюнтер міг робити з нею що завгодно. За середньовічними уявленнями, дівчата, які мали чарівні здібності, після втрати незайманості вже не могли їх використовувати, тож ісландська королева втратила свою богатырську силу. Її пояс Зіґфрід віддав Крїмхільді, що стало причиною сварки двох королев. Гюнтер мав помститися за дружину. Разом зі своїм радником Хагеном він убиває Зіґфріда на полюванні. Крїмхільда чверть століття виношує план помсти братам і Хагену. У «Старшій Едді» найбільш подібним до Хагена вважається Хьогні, молодший брат Гудрун. Вона вдруге виходить заміж за язичницького короля Етцеля (у скандинавській традиції – Атлі, прототип Атлі), аби за допомогою його війська знищити Гюнтера. У скандинавській традиції Гудрун навіть не думала про помсту братам, які вбили її коханого, натомість вона свого нового чоловіка, який став причиною смерті її братів, годує м'ясом власних синів і зарубує мечем. Тут наявне порівняння ставлення жінки до сім'ї в різні часи: у V столітті вона віддана братам, у XIII столітті – своєму чоловікові. Фіналом «Пісні про Нібелунгів» є битва між військами Гюнтера й Етцеля, у якій з великими втратами перемагає Етцель, а з бургундів живими залишаються тільки Гюнтер і Хаген. Їх закидають у підземелля. Згодом Крїмхільда відрізала їм голови.

Вершиною французького героїчного епосу стала «Пісня про Ролянда». Вона набула популярності ще до того, як була записана. Вільям Мальмсберійський у своєму описі про битву при Гастінґсі зазначив, що перед битвою була виконана *cantilena Rollandi* («Пісня про Ролянда»), «щоб прикладом войовничого мужа надихнути бійців». Найранніша з редакцій «Пісні...», що дійшла до нашого часу, – Оксфордський рукопис, написаний близько 1170 або 1180 року англо-норманським діалектом старофранцузької мови.

«Пісня...» починається з перемир'я між Карлом Великим і королем сарацинів Марсілем. Карл, як і в більшості французьких народних пісень, постає тут двохсотлітнім, із бородою по коліна, мудрим, хоробрим, справедливим і чесним правителем. Марсіль і все його військо протистоять франкам і Карлові: вони безпринципні, брехливі та боягузливі. Сарацини не збиралися дотримуватися перемир'я, а чекали сприятливого моменту для підступного нападу. Головний герой, Ролянд – племінник Карла Великого і найвправніший воїн Франкської держави. Маври вирішують убити його через зрадника Ганелона, вітчима Ролянда, який ненавидів пасинка. Коли Карл роздумує над тим, кого лишити в Іспанії наглядати за сарацинами, Ганелон пропонує кандидатуру Ролянда. Залишивши племінника з невеликим загonom воїнів, франкський король вирушає на Батьківщину. Згодом Марсіль скеровує свої війська на Роляндову дружину і починається кривава битва: летять голови невірних, на одного франкського воїна по сімсот маврів і т. д. Проте сарацинів надто багато. Найкращий друг Ролянда, Олів'єр, тричі закликає лицаря засурмити в ріг (покликати на допомогу короля) і той тричі йому відмовляє. Тільки тоді, коли всі найкращі франки загинули, а війська мусульман продовжували прибувати, гордий лицар погодився засурмити. Карл на краю Іспанії чує сигнал тривоги і розвертає військо. Та не судилося королеві застати племінника живим.

В основу твору лягла реальна історична подія – битва при Ронсевальській ущелині (778 рік). Щоправда,

фольклорна традиція значно гіперболізувала масштаби пересічної битви. По-перше, Карлу на момент події було всього 36 років. По-друге, похід Карла в Іспанію мав на меті не захист християнства, а наживу. По-третє, у битві насправді брали участь не сарацини, а баски.

Не тільки у французькому епосі возвеличено невдалий похід правителів. На теренах Київської держави таким твором є «Слово про Ігоря похід». У поемі описано поразку князя Ігоря Сіверського та його брата Всеволода в поході проти половців (1185 рік). Стосовно цієї пам'ятки української літератури точиться чимало дискусій. Досі достеменно не відомо, коли саме її було написано. Єдиний відомий рукописний варіант твору згорів 1812 року. Звідси випливає питання про автентичність пам'ятки. Багато західних дослідників довгий час уважали твір фальсифікатом. Наразі такі думки спростовані. Невідомо, ким був автор «Слова...». Найпоширенішою є думка, що це дружинник Ігоря, який був очевидцем події. Є думка, що автором був сам Ігор. Дехто на основі абстрактного аналізу мови твору стверджує, що автором могла бути й жінка (княгиня).

Східнослов'янські літературознавці досі не можуть поділити цю пам'ятку між собою. Мова збереженого варіанту дуже наближена до української. Проте очевидно, що твір зазнав впливу книжної мови. Зачіпкою для дослідників є висвітлені у творі географічні місця: автор цілком точно описує Київ та довколишні території, в описах переважає степовий пейзаж. Через це більшість дослідників схиляються до думки, що автор походив із київських земель.

Найбільшим літературним здобутком Середньовіччя вважається «Пісня про мого Сіда». Цей епос найточніше передає історичні події, бо постав невдовзі після того, як вони відбулися. Головним героєм твору є реальна історична постать – Руй (Родріго) Діас де Бівар (близько 1040–1099), якого араби з поваги називали Сідом (Саїдом). Оригінал поеми не зберігся, а до нас дійшла єдина копія 1307 року, яку переписав Пер Аббат. Саме цю копію в 1779 році видав Т. А. Санчес.

«Пісня...» ділиться на три частини: 1) «Вигнання», де через наклеп заздрісних вельмож за наказом короля Альфонсо Сід покидає рідне королівство. Він залишає дружину та доньок у монастирі, а сам рушає на Схід, по дорозі збираючи велике військо та завойовуючи мавританські міста. Винятковою рисою Сіда є його лояльність до іновірців: він не знищує підкорених, а погоджується на щедрий викуп; 2) «Заміжжя доньок Сіда». Король Альфонсо, отримавши від Родріго де Бівара щедрі подарунки, повертає йому дружину і доньок, а також планує видати їх за знатних кавалерів – інфантів де Карріон. Сід, хоча таке йому не припало до душі, погодився на весілля; 3) «Безчестя в дубовому лісі Корпес» – фінальна частина пісні, де зображується, як інфанти, бажаючи помститися Родріго, знущуються над його дочками, прив'язавши їх до дерев і побивши різками. Сід звинувачує в інциденті короля. Урешті батько мститься за своїх дітей, а згодом видає дочок заміж за славних королів Наварри і Арагона.

Отже, героїчний епос – це відлуння давніх подій. Нехай навіть ці події зображені дуже викривлено, проте саме вони дають змогу краще осягнути світогляд тогочасних людей. ■

«Синтезована» література

Синтез. Зазвичай, коли про нього згадують, то говорять про кіно, театр, архітектуру, музику тощо. Але тут говоритимемо про синтез саме у літературі. Він дещо своєрідний та вельми цікавий, адже саме «синтезування» відбувається передусім у свідомості читача!

Ні, все не так погано, це не лише уява і суб'єктивізм. Задля створення враження синтезу автор цілком свідомо (ймовірно) використовує певні засоби. Наприклад, аби досягнути малярського ефекту в «Рожах», Ольга Кобилянська використовувала переважно зорові образи й кольороназви.

Рожі: «У склянці, тонко різаній, прозорій, наповненій аж по сам край свіжою водою, стояли вони...»; «Крайні листки її були напоєні темно-рожевою краскою, але середущі тільки якби почервонілися від рожевого подиху»; «І великі, майже блискучі листки хилилися довкола неї ніжно та намагалися якнайближче прихилитися до неї»; «Стіл, що на нім склянка стоїть, із білого мармуру. Тло – брунатно-золоте».

У «Весняному акорді» засоби досягнення синтезу (тут уже говоримо про слово і музику) були дещо складнішими. Твір, по-перше, безсюжетний, його майже неможливо переказати (от вам і перша схожість: спро-

буйте переказати музичний твір). По-друге, авторка використовує музичний заголовок (що спонукає до руху у відповідному керунку, хоча в самому творі жодного слова про музику), алітерації та рими (у прозовому тексті), репризу (музичний повтор), численні звукові образи. Таким способом літературний твір без жодної ноти творить музичний ореол у читачів.

Весняний акорд: «Саме тепер весна; поля зазеленіли. Десь під небосхилом розходиться спів жайворонка. Я уявляю собі його срібно-прозорими перлинами, що, кидані невідомою рукою в повітрі... тут або там сиплються і доходять звуком своїм до наших ушей»; «Звисока, з синявого небосхилу, котяться воздухом жайворонкові перлоньки, губляться...».

Говорити про синтез мистецтв у літературному творі досить нелегко й постає питання, чи він узагалі є, адже враження у різних людей можуть бути різними. Крім того, такий синтез складно виявити, бо ж для цього потрібно знатися і на суміжних видах мистецтва. А проте, коли люди кажуть, що їм картини серед літер бачаться, чи музика звучить (а ще й автор певні засоби спеціально використовував), то, певно, він таки буває, отакий от дивний синтез у літературі. ■

Тетяна ПИЛИЩИШИН (ФЛУ-46)

Читацький привіт! (відлуння 25 Форуму видавців)

Осінь кожного року дарує нам щось нове. Це не лише свіжі запахи яблука, груші, налиті сонцем солодкі гарбузи чи павучата, що літають на павутинках у проблисках теплих днів. Осінь дарує нам новий навчальний рік, нові враження, знайомства, а, найцікавіше – нові книжки.

Минулорічний Форум видавців став особливим. Це, так звана, чверть «форумного» століття. Двадцять п'ятий книжковий форум ознаменувався тим, що відбулася 24 церемонія вручення книжкової премії «Book Forum Best Book Award», лауреатами якої стали видавництва та автори у різних номінаціях: «Класична українська література» (Леся Українка «Листи: 1876–1897», видавництво «Комора»), «Класична іноземна література, в українському перекладі» (Луцій Анней Сенека «Моральні листи до Луцілія»), «Популярна наукова література» («Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції»), «Історія» (Енн Еплбаум «Червоний голод: Війна Сталіна проти України»). Книгу видав Український науково-дослідний та освітній центр вивчення Голодомору) тощо. Також спеціальну відзнаку «25 Book Forum» отримав Андрій Содомора – перекладач, письменник, науковець.

Співорганізаторами Форуму видавців стали: Український інститут книги, Львівська міська рада,

Львівська обласна рада, Львівська обласна державна адміністрація, Українська асоціація видавців та книго-розповсюджувачів, Українська бібліотечна асоціація.

Львівський національний університет імені Івана Франка став платформою для презентацій книг відомих українських та закордонних авторів.

«Форум» насправді є надзвичайною подією не тільки для України, а й для всієї Східної Європи. Це одне з джерел, звідки львів'яни (і не тільки) можуть почерпнути необхідні їм знання. Це місце, де концентрація літератури настільки велика, що усі сюжети, стилі та тексти змішуються, утворюючи один великий книжковий мультимедіум, який дає можливість усім «фанатам читання» знайти новий пазл для цілісної картини самого себе.

Студенти філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка також долучилися до цієї грандіозної події як відвідувачі та волонтери. Співпраця з книговидавцями, навіть незначна, безсумнівно, є надзвичайно цінним досвідом. Вона дає шанс кожному відчутти себе частинкою чогось великого, грандіозного і важливого.

Що ж, Форум видавців відгримів, а нам залишається чекати наступного року і нового книжкового свята! ■

«Жива» історія, або про книгу, яка стала «народною пам'яттю»

20 вересня в рамках Book Forum Lviv 2018 відбулася презентація книги «У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту» за участю авторів-упорядників – Сергія Глотова, Анастасії Готової, Анастасії Воронової, Юрія Руденка та Дмитра Путяті.

Ідея створення книги про оборону Луганського аеропорту виникла ще у 2015 році. Автори хотіли віддати шану тим людям, які були очевидцями та учасниками боротьби. За час оборони Луганського аеропорту, а це майже 146 днів, відбувалося дуже багато боїв та подій. Самі військові говорили, що це історія, яку несправедливо забули. Тому й постав задум більше розповісти про ті буремні дні, оскільки автори хроніки були знайомі з учасниками оборони і могли дізнатися багато «закритої» інформації. Їхнім головним завданням було довести, що оборона Луганського аеропорту – це не поразка, адже українські військовослужбовці виконали всі завдання, які були поставлені перед ними. Коли треба було обороняти населені пункти – обороняли, коли треба було стримувати агресію військ терористів – стримували... Тому говорити про військову поразку не можна. При обороні українські військові показали героїзм, звитягу, дали гідну відсіч ворогові. Волонтери хотіли дізнатися більше, тому впродовж року їздили в різні куточки України і записували свідчення від учасників та очевидців подій. Удалося зафіксувати понад 120 свідчень. До розшифрування цих текстів долучилося чимало людей. Також дуже багато людей приєдналося до збору коштів, щоб видати цю книгу, яка, на думку авторів-упорядників, стане вагомим фрагментом новітньої історії України. У книзі йдеться не лише про бої, які відбувалися в Луганському аеропорту, а й про те, як зароджувався волонтерський рух на Луганщині, і навіть про те, як розстрілювали цілі сім'ї за допомогу українській армії.

На жаль, у нашій країні війна, і книги на таку тематику – невід'ємна складова нашого життя. Тож у травні 2018 року країна побачила

книгу «У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту», яка стала документальною хронікою війни.

Видавництво «Фоліо» допомогло видати книгу майже безкоштовно. Сергій Глотов – один із авторів-упорядників – повідомив, що книга досить популярна, продано більше 3,5 тис. примірників. Через якийсь час ця документальна хроніка побачить світ у перекладі англійською мовою.

Самі автори називають видання «книгою народної пам'яті» і зізнаються, що коли починали, то не очікували такого ажіотажу та того, що знайдуться люди, які допоможуть записати 120 інтерв'ю. Хтось із хлопців розповідав 15 хвилин, а хтось і 2 години. Волонтерам удалося знайти всі підрозділи, які обороняли Луганський аеропорт. Насправді, на початку автори хотіли написати художній роман, але зібрали так багато спогадового матеріалу, зрозуміли, що художній твір не дасть змоги донести усієї правди. У книзі вміщено унікальні картосхеми, які розробили волонтери на основі спогадів очевидців та учасників подій. Також у книзі є багато фотографій із телефонів і фотоапаратів людей, які перебували в Луганському аеропорту. Загалом, волонтери зібрали близько 700 фотографій, проте у книзі вміщено лише трохи більше 100 світлин. Окрім того, у кінці видання подано фахові коментарі експертів з різних сфер. Прикметна

риса книги: близько 70 % тексту – цитати учасників зі збереженням їхніх мовленнєвих особливостей. Події починають відлік від 30 листопада 2014 року. Одним із найбільших розділів у книзі є список загиблих (194 особи), які полягли при обороні аеропорту.

Юрій Руденко – учасник оборони Луганського аеропорту та один із авторів книги «У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту» зауважив: «Це є унікальна книга, це є історична книга, люди, які є в цій книзі – герої, які залишаються ними, скільки буде існувати Україна, скільки буде нація наша існувати – стільки ті хлопці будуть у наших серцях. У книзі багато чого писано, бо кожне свідчення – це окрема історія, кожна людина – це маленька історія, про яку можна написати ще не одну книгу. Луганський аеропорт... Це було неочікувано для нас. Їхали на навчання – потрапили на війну. Вчилися усього на місці, з кожним днем ставали все сильнішими і кращими. Наші хлопці трималися до останнього, намагалися точніше використовувати зброю, до того моменту, поки не відчули на собі подих окупанта. Для мене Луганський аеропорт настав 13 числа. Зібрали нашу батальйонну тактичну групу. Ніхто не знав куди ми їдемо, але всі знали, що ми ідемо до противника. Ніхто не знав, що нас там очікує. Ми добралися до аеропорту, але коридору нам не зробили, тобто

фактично взяли у кільце. Саме тому туди не могли потрапити журналісти, а інформацію звідти не можна було ніяк передати. Ще й тому ця книжка є унікальною, бо всі історії з аеропорту збережені, збережені фотографії, так само унікальні картографи, показано, як рухалися колони, звідки вирушали противники, як розміщувалися військові підрозділи. Війна – це не тільки страх і вбивство, є також і хороші моменти. Пригадую випадок. Літо, 2014 рік, ми знаходимося біля аеропорту. Си-

димо на природі. Такий позитивний момент, який добре закарбувався мені у пам'яті. Пролітав літак, і ми всі попадали на землю, почали шукати місце, де можна заховатися, ну ви не чули, просто сам звук такий... Ми попадали, бо думали, що нас обстрілюють, а насправді – це летів наш літак і ми дуже зраділи. Я не знаю як це можна передати словами, це просто треба відчутти. І після того моменту, як побачив, що цей літак пролітає, у тебе з'являється посмішка, ти починаєш жити зовсім

по-іншому. Це такий один приклад позитивний, який трапився на війні. Аеропорт... Він був важливий для всіх, а найбільше він був потрібен противнику. Проте сили окупанта переважали, і ми змушені були відійти, зі сльозами на очах, в прямому сенсі цього слова. Я надіюся, що ця книга буде в історії нашої новітньої України, і наші діти будуть вчитися за цією історією».

Кожен українець повинен прочитати цю книгу, яка є важливою частиною «живої» історії нашої країни. ■

Тетяна ПИЛИЩИШИН (ФЛУ-46)

«Антологія – суб'єктивний образ об'єктивного світу...»

(О. Галета)

Розширення меж культурно-впливу на діаспору – важливий крок для української літератури. Саме тому нова англійська антологія Марка Андрейчика «The White Chalk of Days», до якої увійшли авторські переклади творів Грицька Чубая, Олега Лишеги, Мар'яни Савки, Андрія Бондаря, Віктора Неборака, Юрія Андруховича, Сергія Жадана, Тараса Прохаська, Івана Малковича, Василя Габора, Юрія Винничука, Олександра Бойченка та Люби Якимчук, є надзвичайно цікавим та важливим виданням для іноземних студентів, які цікавляться сучасною українською поезією та прозою.

Марко Андрейчик – адміністратор програми українських студій та викладач української літератури у відділі славистики Колумбійського університету в Нью-Йорку, автор монографії «The Intellectual as Hero in 1990s Ukrainian Fiction» (University of Toronto Press, 2012), виданої в українському перекладі під назвою «Інтелектуал як герой в українській прозі 90-х років ХХ століття», 17 вересня на філологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка представив українській публіці нове видання творів сучасної української літератури «The White Chalk of Days». Модерувала презентацію Олена Галета – поетеса та літературознавець, професор кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства.

Антологія «The White Chalk of Days» («Біла крейда днів») отримала свою незвичайну назву завдяки твору Івана Малковича «Вечірня (гусяча) буколіка», цей титул виділяє її на фоні інших антологій-підручників не лише для іноземних студентів, які прагнуть ознайомитися ближче з творчістю сучасних українських митців слова, а й для українських студентів, які вивчають перекладознавство, адже перекладасти поезію значно важче, ніж прозу. З іншого боку, упорядник навіть як приклад есеї Юрія Андруховича: для читання та сприйняття вони є легкими, проте, коли перекладач береться за роботу, він розуміє, що насправді твір складається не тільки з літер та слів, твір – це набагато глибша й тонша матерія, помережана грою значень, які потрібно вміти правильно перекласти, дібрати влучні відповідники серед десятків синонімічних понять іноземної мови.

Антологія має образ дерева, кожна гілка якого – один автор. Твори, що увійшли до неї, М. Андрейчик обирає за власним уподобанням, проте звертався за порадою до авторів, яких називає «амбасадорами літератури». «Це покоління, – каже він, – дуже добре вміє виступати. Сучасний український автор вміє володіти сценою, вміє володіти мікрофоном». Ця особливість українських митців слова дала можливість зацікавити публіку, навіть якщо письмен-

ник виступав із перекладачем – Ю. Шевчуком. Тексти зачитували спочатку українською мовою, а потім в англійському перекладі.

Книга «прив'язана» до періоду десяти років. Більшість авторів, переклади творів яких увійшли до антології, відвідали Нью-Йорк для зустрічей з аудиторією. І хоча не завжди зустрічі відбувалися ідеально, Марко Андрейчик вважає, що важливим є живе спілкування публіки з автором, щоб вона знала, що українська література – це «жива органічна література; вона існує!». Ще одним вкрай важливим аспектом для укладання збірки такого типу є робота перекладачів. Упорядник зазначив, що у процесі перекладу часто звертався до дружини Ярини Якуб'як (раніше солістка «Мертвого півня», а зараз учасниця музичного проекту «Їжак»), радився з Ю. Чернецьким і А. Винницьким.

З кожним роком з'являється все більше перекладів іноземними мовами творів українських авторів, знаходяться охочі до вивчення культури та літератури нашої держави, горизонт пізнання України розширюється. А над ним, у літературному небі, завдяки «Приватній колекції» Василя Габора, відтепер мерехтить яскрава зоря – англійська антологія сучасного українського письменства «The White Chalk of Days: The Contemporary Ukrainian Literature Series Anthology». ■

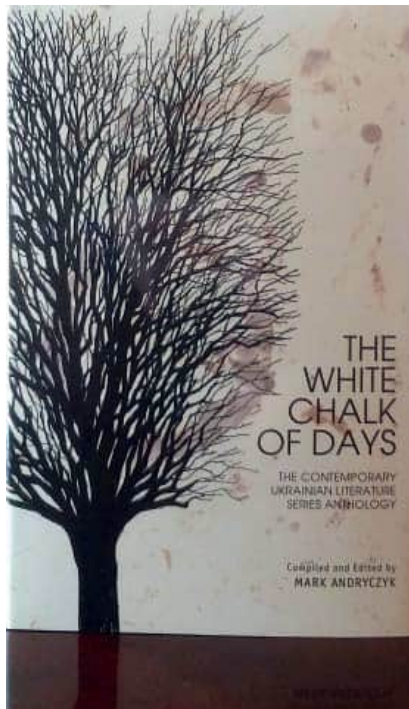
Сучасна українська поезія англійською – презентація антології «The White Chalk of Days»

Марко Андрейчик – адміністратор програми українських студій та викладач української літератури у відділі славистики Колумбійського університету в Нью-Йорку, автор монографії «The Intellectual as Hero in 1990s Ukrainian Fiction» (University of Toronto Press, 2012), виданої в українському перекладі під назвою «Інтелектуал як герой в українській прозі 90-х років ХХ століття» (Піраміда, 2014), редактор та упорядник видання «The White Chalk of Days: The Contemporary Ukrainian Literature Series Anthology» (Academic Studies Press, 2017), де, поміж іншим, вміщені його переклади творів Грицька Чубая, Олега Лишеги, Мар'яни Савки, Андрія Бондаря, Віктора Неборака, Юрія Андруховича, Сергія Жадана, Тараса Прохаська, Івана Малковича, Василя Ґабора, Юрія Винничука, Олександра Бойченка та Люби Якимчук.

Др. Марко Андрейчик розповів про те, як викладають україністику у Сполучених Штатах, зокрема, українську літературу. За його словами, українська література є дуже цікавою. Більше того, цікавими є також історії довкола української літератури – як вона розвивалась, історії із життя українських авторів тощо.

Йшлося також про проблему перекладів. Існує мовний бар'єр, – розповідав др. Андрейчик, – який дещо обмежує викладання української літератури. Я можу розповісти студентам про того чи іншого письменника, але важливим є сам текст, а його немає в перекладі. Проте, додав він, ситуація налагоджується – перекладів з'являється більше; я сам часто роблю переклади, аби студенти могли читати твори.

Англомовна антологія сучасної української поезії «The White Chalk of Days» вийшла минулого року у видавництві Academic Studies Press. У ній містяться есеї та вірші п'ятнадцяти українських авторів – Андрія Куркова, Юрія Андруховича, Івана Малковича, Грицька Чубая, Тараса Прохаська, Олександра Бойченка, Олега Лишеги, Василя Ґабора, Мар'яни Савки, Сергія Жадана, Любові Якимчук, Андрія Бондаря, Віктора Неборака, Юрія Винничука та Софії Андрухович. Автором обкладинки

книги із малюнком дерева є відомий львівський художник Влодко Кауфман.

Ця книжка є серійним виданням – кожного року протягом 10 років приїжджали автори з України і виступали у Нью-Йорку, Вашингтоні та інших містах США, і кожен гість є гілочкою цього дерева, – розповідав Марко Андрейчик. Такі приїзди не менш важливі за публікації, бо публікація потребує живого спілкування із письменниками, і наші, українські, автори, за словами упорядника, вміють дуже добре виступати. Звісно, ці приїзди не обходилися без смішних і не надто пригод: прилетівши, Віктор Неборак сів у лімузин, а не в таксі; Сергій Жадан прилетів не у Нью-Йорк, а у Філадельфію; Тарас Прохасько їхав із баняком капусти і ще у Львові послизнувся і травмував ногу, через що його приїзд довелося перенести.

Проте надто серйозних проблем не траплялося. Українським авторам часто ставили питання не лише на тему літератури, а й щодо політики.

Гостем презентації був Василь Ґабор – один із авторів антології, український письменник та літературознавець, видавець, упорядник серії «Приватна колекція» видавництва «Піраміда». «Я видаю книги, які дають інше бачення на речі» – наголосив Василь Ґабор у контексті розмови про видання української літератури не лише у Сполучених Штатах, а і в Україні. ■

One More Light – Ще один вогник

Who cares if one more light goes out? In a sky of a million stars.
(Кого збентежить те, що зникне один вогник? У небі мільйони зірок)

Linkin Park

Знову Львівський університет радо приймав Максима Кідрука та його творчу команду. Цього разу автор презентував роман «Де немає Бога». Він розповів про реальних людей, які стали прототипами його персонажів, і про людську психологію справедливості, яка безпосередньо наявна у його творі. Кідрук говорив про людські взаємини і про те, що його твір зовсім не про авіакатастрофу чи виживання у горах: «Якщо ви думаєте, що мій твір про авіакатастрофу чи виживання, то ви глибоко помиляєтесь!»

Письменник продемонстрував кілька відео, що стосуються теми його книги, і з захопленням розповів про американський футбол та його важливість для лінії розвитку одного з головних героїв, а також про улюблений гурт його юності – Linkin Park. Макс Кідрук із великою увагою ставиться до слухачів і дуже швидко створює навколо себе атмосферу комфорту, часто змушує зал триматися за животи від сміху. Він презентував бук-

трейлер до роману «Де немає Бога», а також обкладинку майбутньої книги «Твердиня». Він зізнався, що є трохи перфекціоністом і бажає, щоб його книги були поєднані між собою і за форматом, і за кольором.

Макс Кідрук також поділився планами на майбутнє. Зізнався, що готує для читачів дві нові книги, одну з яких так і не назвав. Але ж це ще більше збудує цікавість до його творчості. Врешті-решт, Кідрук не просто автор, яким захоплюються і якого люблять, він, насамперед, людина, яка шукає інформацію та сенс у всьому, про що хоче писати.

Письменник викликав хвилю захоплення після емоційних слів про книгу, водночас змусив кожного задуматися над тим, чи ти є важливим для світу, чи, може, світові до тебе байдуже.

Після представлення книги відбулася автограф-сесія, де всі охочі змогли придбати книги та отримати автограф і хороші побажання від автора. ■

Тетяна ПИЛИЩИШИН (ФЛУ-46)

Хороші книги, як і хороші люди, часто мають нехороші долі (Андрій Козицький)

Красу й колорит української мови, як прийнято вважати, відображають у своїх творах прозаїки, поети й драматурги. Вони снують свою вигадливу паутинку слів, переплітаючи їх у найдивніші візерунки. Проте часто в переліку письменницьких амблуга губиться перекладацтво. Перекладач повинен мати неабиякий талант, щоб подати твір читачеві настільки виразно й колоритно, що йому захочеться поринути в текст.

Постфорумна презентація перекладу Андрія Содомори книги фламандського монаха-францисканця Вільгельма де Рубрука «Подорож у східні краї» представила аудиторії одне із таких видань. Модерував подію Андрій Козицький – автор однієї з передмов до видання, історик, доцент кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету імені Івана Франка, головний редактор «Енциклопедії Львова», автор монографій з історії авіації, військової історії Львова. «Переклади, вони, як красиві жінки: якщо вони гарні, то, швидше за все, невірні, а якщо вірні – то негарні, – відзначив А. Козицький, – але Андрій Содомора зумів зробити свій переклад і гарним, і вірним».

Цей переклад не виник спонтанно. Спочатку він існував як журнальна публікація і лише тепер, через багато років після першодруку, побачив світ як цілісне видання, з багатьма змінами та доопрацюваннями. Ця книга була і є важливим кроком у міжкультурній комунікації. У ній представлено Європі східну цивілізацію не легендарною, а цілком реальною. Вона дає кожному, хто прагне нових незвичайних знань, змогу здобути їх, – вів далі модератор презентації і співупорядник книги.

«Я зрозумів, що ми маємо вчитися як нація в античних авторів», – ствердив гість презентації і автор першої з трьох передмов до книги, український поет, перекладач, літературний критик, громадсько-політичний діяч Дмитро

Павличко. Він також згадав, що присвятив вірш авторові твору і зачитав його.

Портрет Вільгельма де Рубрука, зображений на обкладинці видання, є легендарним і з'явився лише у XVII столітті. Постать автора у творі є неначе «витесаною», вона проглядається у його характерній манері вести оповідь, не соромлячись вказувати власні вади чи кумедні ситуації, що траплялися у дорозі, розкутості у фактажі та описах, у його роздумах і сміливих поглядах на життя і християнство, яке монах намагався донести до країн сходу, пройшовши понад одинадцять тисяч кілометрів. Хоча підсумки його подорожі не були надто значними, а мета – евангелізувати монголів – не реалізована, найважливішим і найпозитивнішим результатом стала саме книга «Подорож у східні краї».

На відміну від записок Марка Поло чи «Таємної історії монголів» В. Карпіні, твір Рубрука є вичерпним джерелом інформації про тогочасні країни Близького та Далекого Сходу, у ньому мінімум авторських домислів чи фантастики, які певним чином все-таки валять до себе читача.

«Цей переклад – це спроба окремими штрихами окреслити долю людини, – наголосив Андрій Содомора. – Хотілося б, щоб таке слово, як Рубрук, пробивалося через асфальт заборон обмеженості».

Справді, кожна країна заслуговує не лише своїх всевітньо визнаних авторів, а й всевітньо перекладених творів. Часто ці твори не є чимось надзвичайним, здається, у них немає шансів відшукати свого читача у сучасному світі, проте переклад А. Содомори може стати яскравим спростуванням того, що це не так. Посеред тріщин на асфальті заборон та обмеженості читацького простору в українське літературне небо тягнеться нова барвиста квітка перекладу книги Вільгельма де Рубрука «Подорож у східні краї». ■

Тетяна ПИЛИЩИШИН (ФЛУ-46) «Неописаний час – мертвий час!» (М. Слабошпицький)

Щороку Форум видавців приносить для читачів усе нові й нові соковиті плоди слова. Львівський університет «увірвався» у цей процес представленням книг Михайла Слабошпицького «Протирання дзеркала» та «Тіні в дзеркалі». Ці видання мають спільний підзаголовок: «Про час і про людей», адже, як стверджує сам автор, якщо людина озирнеться на своє життя, у неї буде відчуття, що прожила не кілька десятиліть, а сотні років, бо минуле – це не просто спогади. Минуле – це імена, люди, події, спостереження, історії, на опис яких може знадобитися дуже багато часу й зусиль.

Михайло Слабошпицький – український прозаїк, критик, літературознавець, публіцист, громадський діяч, виконавчий директор Ліги українських меценатів, директор видавництва «Ярославів Вал», співголова координаційної ради Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика, секретар ради Національної спілки письменників України. Як журналіст, він, спраглий до фактів, «списував усі блокноти», занотовуючи цікаві ситуації, фрази, ідеї тощо.

«Якби написати роман людини за біографією людини, то сказали б, що дуже фантазую», – стверджує письменник.

Книги «Протирання дзеркала» та «Тіні в дзеркалі» – це, по суті, історія літератури, проте не класична, яка складається лише з офіційних фактів, імен, творів та біографій. Це історія літератури у побуті, адже побут може розповісти про людину дуже багато.

Під час презентації М. Слабошпицький поділився з аудиторією кількома історіями, що ввійшли до книг, зокрема, було згадано Павла Загребельного, Степана Ключника, Олександра Ковіньку, Василя Кучера, Івана Дзюбу, Миколу Бажана, Джона Стейнбека, Миколу Вінграновського, Віталія Дончика та Володимира Сосюру з дружиною. Курйози та ситуації, які описує автор, насправді аж ніяк не в'яжуться зі серйозними фактами про письменників. Вони, за словами публіциста, постають зі сторінок книг живими, «не ангелами». Саме такими він і хотів показати їх, винести історію літератури на новий рівень, де побут не буде залишатися темними плямами за спиною величних особистостей, а, навпаки, доповнюватиме образ кожного митця, оживлятиме його.

«Не можна уявити, що письменники тільки ходили, мов у келіях, і думали про місяць, як про високе... – наголосив М. Слабошпицький. – Це я у школі, будучи школярем і закоханим в літературу, думав, що це небожителі, які споживають амброзію».

Святослав Пилипчук, декан філологічного факультету, провів паралель між назвою книги «Тіні в дзеркалі» та рядками Івана Франка: «Чи маю вас ловити, тіні, сіттю слова?» та поцікавився, чи багато тіней минулого упіймалося у сіті слова М. Слабошпицького. Автор зізнався, що щодня записує дуже багато. Загалом його нотатки охоплюють понад чотири сотні персоналій. Зараз він багато виписує про Григора Тютюнника, Миколу Вінграновського. Є й такі особи, про яких автор не має потреби записувати, бо близько з ними спілкувався. Це ще раз підтверджує його слова про те, що письменники – абсолютно живі люди, які розкриваються в абсолютно несподіваних ситуаціях. «Все в житті залежить від випадковості!» – стверджує автор.

Високу оцінку Михайлові Слабошпицькому дав Тарас Салига, завідувач кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка. «Це просто унікальна постать в українській культурі, – зазначив він. – Опці спогади – оте найглибше, наймудріше, найточніше, найкраще джерело того, про що людина може говорити».

На запитання Ростислава Чопика, доцента кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка, про те, як письменник ставиться до творчості свого сина, українського кінорежисера Мирослава Слабошпицького, він сказав, що син завжди знав, чого хоче, вже у третьому класі писав кіносценарій. Мирослав відмовлявся від заїжджених стереотипів про те, що людині потрібно багато вчителів чи репетиторів, щоб навчитися займатися улюбленою справою. За його словами, людина повинна дуже хотіти: «Її бажання і воля повинні бути більшими за неї – і вона прорветься».

Кожна людина – окрема велика та цікава історія, її важливо вивчати, немов перегортаючи сторінки фантастичного роману під назвою «доля». Книги «Протирання дзеркала» та «Тіні в дзеркалі», немов рум'яні серпневі яблука, дають змогу усім спраглим до української літератури насититися нею сповна і по-новому глянути на улюблених авторів. ■

«Читання – процес зйомок кіно у голові»

(Брати Капранови)

Брати Дмитро та Віталій Капранови – українські письменники, видавці, публіцисти та громадські діячі знову завітали на Форум видавців на своєму раритетному горбатовому «Запорозжці» з літературними новинками – антидетективом «Справа сивого» та книгою-розслідуванням «Майдан. Таємні файли».

Презентація книг відбулася у 231-й аудиторії Львівського національного університету імені Івана Франка.

Перша презентована книга – «Справа Сивого» – за словами авторів, книга «про Д'Артаньяна періоду 17–18-х років ХХ століття». Головним героєм книги є Дмитро Яворницький – український історик, археолог, етнограф, фольклорист, лексикограф, письменник, дослідник історії українського козацтва, член НТШ і ВУАН. «Яворницький – це гігант, він був центром тяжіння тодішньої еліти», – відзначили Капранови. Він двічі був під слідством: уперше його справу вів департамент поліції Російської імперії наприкінці ХІХ століття, а вдруге – ГПУ у 20–30-х роках ХХ століття. Дмитро Яворницький повинен був би виступати у ролі антагоніста у романі, оскільки є підсудним і «злочинцем», проте насправді це не так.

Це так званий антидетектив, у якому наявні і історична, і романтична лінії. Автори оприямили кілька пластів, що глибинно відкрилися у процесі творення книги. Насамперед, це потужний пласт надніпрянської культури, адже «це перший історичний детектив, дія якого відбувається не у Львові, а в Катеринославі, Дніпропетровську (тепер Дніпро)». Другим пластом стала особистість самого Яворницького, несподівані відкриття тої дивної, містичної атмосфери, що оточувала його ще з молодості. А третій пласт – це оточення письменника. Як відомо, він був одним із натхненників картини Іллі Рєпіна «Запорозжці пишуть листа турецькому султану», яка спочатку мала назву «Запорозжці». Дмитро Яворницький зображений на картині у ролі «писаря».

Автори об'єднали в одну книгу романтичну історію, дослідження соціальної культури та детектив. Читач наче стоїть за спинами слідчих, заглядаючи їм через плече. «Цікава книжка робить вас учасником історії», – запевнили брати Капранови.

Друга книга – «Майдан. Таємні файли» – нова правдива історія Революції Гідності.

Кожен, хто пише чи розповідає про Майдан, пропонує свій погляд, тому дуже важко знайти істину серед багатьох правд.

«Правда – найкращий спосіб зробити висновки. Сказати її захоче той, хто нічого не нажив, – стверджують автори. – Майдан – це не ділянка, оточена барикадами. Це величезний організм».

Однією з найбільших проблем для письменників став вибір свідків. Передусім вони звернулися до представників різних політичних сил, які, за їхніми словами, конфліктують, бо, «якби вони десь випи-

вали разом, то представили б одну і ту ж історію». Слова політиків перевіряли за архівом інформаційних повідомлень того часу, ставили їм гострі, часто незручні запитання. Загалом до книги ввійшли інтерв'ю двадцяти важливих осіб. Брати Капранови знайшли свідків, які безпосередньо були учасниками Майдану. Серед них, людина, що викрала бульдозер, з якого згодом виступав Петро Порошенко, та чоловік, який вивозив з-під куль смертельно пораненого Сергія Нігояна і бачив снайпера.

«Письменник буцімто має справу з вічністю. А перед вічністю, знаєте, кожен хоче виглядати солідно», – кажуть брати Капранови.

Автори порушують важливі теми й питання: Автомайдан, учасники якого змушені були користуватися тактикою інформаційної війни, заплутуючи сліди; стосунки з Європою та Америкою; Правий Сектор; переговори з Януковичем; зміна думок Верховної Ради за місяць Революції; хто насправді керував Майданом та інші.

«Станом на 18–19 лютого по всій Україні влада на місцях була в руках революціонерів, – стверджують вони, – у Києві ж лише поставили криваву трагічну крапку у цій історії».

Література є способом дослідження, одним із інструментів, який допомагає розібратися в собі, в інших, у соціальних процесах, які вирують навколо нас. Люди, які читають, є двічі обраними, вони можуть не лише переосмислювати текст, а й створювати з нього в своїй голові справжнє кіно.

Так, Дмитро та Віталій Капранови представили читачам нові «сценарії» для їхніх внутрішніх «Голлівудів», а саме: книги «Справа сивого» та «Майдан. Таємні файли». ■

Почати все ж варто з епіграфа

Почати все ж варто з епіграфа, почати все ж варто спочатку, так було б логічно. Узяти хоча б Геракліта Ефеського: «Світ не створений ніким». А що ж тоді робиться зі світом? Але якщо він не створений, то і зруйнувати його неможливо. Давньогрецький філософ стверджував, що світ – упорядкований Космос, вічний і нескінченний. Його неможливо створити, на це не здатні ні боги, ні люди. Він – це вогонь, що спалахує і гасне. І так по колу. Він закономірно створює, але тією ж мірою закономірно руйнує.

Саме цієї космогонії бояться герої Лаюка, причому страхом есхатологічним. Повсякчас звідкись вистрибують ясновидці, що піднявши вказівний палець, резонно заявляють: «кінець світу». Але це вже стало настільки буденним, що ніхто не зважає на таких провісників, месій кінця. Але є ті, хто через кінець прокладає шлях до початку. Мудро? Через руйнування старого, минулого твориться щось нове. Щоб не бути голослівною: діти всередині закинутого санаторію. Ну, справжнісінька санаторійна зона, закритий, хворий простір, де час узяв і зупинився, грамоти на стінах, порожній басейн. І от вони, підлітки, прийшли, аби все тут зруйнувати, вибити скло рогами оленів, музейними експонатами – свідками минулого – зруйнувати минуле. Навіщо? Ну що за безглузде запитання? «А чому ти, йдучи полем, відриваєш квітам голову?» Та щось іде не за планом. Скло все ж розбивається, ця остання точка опори, що робила їх глядачами, перетворює їх на діячів. І от вони у човні. Вода має змити, вода дозволить забути, зникнути, очиститись. Тут і Геракліт буквально вириває зі своєю теорією потоку. Кінець. Кадр обривається. Хтось залишається на березі, а хтось відштовхується від берега і кричить: «Він син депутата, син!»

І якщо геть нічого не вдається, то є давній спосіб змінити усе на краще – умовний. Якби, якщо. А тоді історії ллються, тоді життя іде інакшим шляхом, «бо інакше світ завалиться, як п'яні балерини». Хто тут у нас? Лікарі, художниці, архітекторки, анархістки, які усе намагалися віднайти, створити, але все ніяк не вдалося. Пан Геракліт же попереджав! І до однієї з героїнь доходять його слова луною, вона вирішує творити, бо dokonаний вид лякає, він замкнений, суворий, сталий. А ми в хаосі, у динаміці. Можливо, саме тоді вона починає ліпити автобус, сідати всередину, їхати додому, ліпити вечерю, батьків, любов. Але пластилін – матеріал теж не конечний. Він плавиться і зникає. Вона повсякчас забуває, настільки, що опиняється у Парижі, але не знає, наскільки це її наближає до України. Вона й забуває так, що потім намагається все зібрати до купи, усі розкидані історії, аби сформувати власну. Так і хочеться зітхнути, мовляв: ну й що, знову хтось кудись їде, слухає родичів, плаче, щось усвідомлює? Так, знову. Можливо, саме для того, аби «любов» не була лише словом, не розділити на ми і ви, не протиставляти.

Люди ладнаються в дорогу, будують ковчег. Треба рятуватися, от-от кінець світу. Аж тут звідкись береться нобелівський лауреат Сен-Жон Перс, чужий-чужий – «на світі все для мене новина». Він – Адам, він перший, усе починається зі здивування. Світ починається зі здивування, правда? Його батьківщину затопило. Уявляєте, острів під водою? А персонажі? Чи відчують вони, що вода підступає дедалі ближче, що от вони, такі живі, тут, зараз, сьогодні, такі сталі зараз, втрачають ґрунт за мить? Крадуть своє ж. Так, своє. Здавалося б, золотий браслет – річ звичайна, звичайнісінька, інколи навіть вульгарна, стає власністю тієї чи тієї жінки, а потім якась із них краде його у себе. Це і зветься віднайденням загубленого.

Закриті простори (санаторій, ліс, квартира, арт-галерея, будинки, лікарня, ресторан, трамвай) змінює широкий, незахищений – степ. Київ (ніщо) позаду, у храмах скоро обладнають оселі пташки, із сакрального до профанного, усе різко змінюється, акценти зміщуються, стрімко, розфокусовано. Степ раптом виникає, неначе протиставлення навіженому Києву, неосяжний і порожній, наче новонароджений – Адам, він ще не знає імен і назв, але, попри свою порожнечу, він наповнений пам'яттю про тих кочівників, які топтали своїми стопами землю, на якій монети перетворювалися на золото, мало чи не на вогонь. І ось він – вихор, бунт, революція, спроба зруйнувати-створити, словом, суцільна анархія. Та звідки тут фарфорові кавники? Звідки тут рояль? Звідки ти тут, Олексію? Теж першопроходець? А хто ти? Точно. Лікар. Точно лікар? Так чудернацьки: усе змішалось до купи, хворі міняються місцями з лікарями, водночас боготворять їх, називають святими, чудотворцями, ними прикриваються, наче іконами під час обстрілів. Тепер уже вірять у інші сили, химерний Врубель і фреску про це вже створив, бачив?

Відвічилися пам'ятати, забули імена, розділилися, зламалися, а до купи ці кістки чомусь зростатися не хочуть. Здатність пам'ятати, згадувати неначе знелюднювала їх: «Ми ставали таким нічим, що не вартували більше навіть слів. Ми ставали білим папером. А далі – навіть аркуша не вартували. А далі – не вартували слова «вартувати». А далі що? Куди далі? Тут починається найцікавіше і найтрагічніше – зміна часопростору, вода змиває межі, часи, місця. Тоді лежиш чистий-чистий, вимитий і трохи сирий, пліснявієш. А світ не закінчився, хтось ніби крикнув, світ тільки спинився, аби глянути, що ж ви, дурні, робитимете, щоб поспостерігати, як вам буде в чужому часі, де ви чужі, відкинуті, божевільні. Радість руйнування не менша за радість творення, кажете? Світ усміхається. Ви близькі до розгадки. Бо якщо світ не створений, то... Ну ж бо, де піднята рука із запитанням: «Якщо не створений, то який він тоді?» Якщо він не створений, то і не може бути зруйнованим... Якщо він не створений, то він ще й досі твориться, а отже – процес триває. ■

Перший досвід дослідження фольклору

Літо – чудова пора для відпочинку і розваг. Та все ж не потрібно розслаблятися у навчанні, натомість – бути готовим здобувати нові знання. Тому філологи часу даремно не гають. Після першого року навчання студенти філологічного факультету мають справжнє наукове дослідження – фольклористичну практику, яка дає змогу розвинути свої навички та вміння. Про такий досвід можна тільки мріяти, оскільки досліджувати уснословесне надбання українського народу – справжнє задоволення й водночас велика відповідальність.

Цього літа мої знання з теорії фольклору збагатилися досвідом практичним. Спершу наголошу, що фольклорна практика за місцем проживання є надзвичайно цікава, проте не проста, тому що зібрати гарний матеріал не так уже й легко. Своє наукове дослідження я проводила у рідному селі Лідихів, що на Тернопільщині. Збирачів народної традиції у моєму селі було дуже мало, тому нового, не зафіксованого досі матеріалу – багато. Здавалося, що знайти респондента мало б бути дуже просто, бо ще залишилися люди похилого віку, які пам'ятають давні народні традиції. Однак часто вони відмовлялися будь-що розповідати чи тим більше співати, кажучи про свою недосвідченість, вважали це чимось кумедним і просто соромилися самих себе. Мене такий стан справ дуже засмутив, адже було видно, як горіли їхні очі, коли тільки згадували про ті роки, давні традиції, пісні і те, як колись було весело та душевно, а зараз усе забулося. Проте, все ж відповідь була незадовільна: люди боялися думки оточуючих, закривалися у собі.

Після декількох відмов, мені пощастило почути позитивну відповідь. Зрештою, розпочала записувати свої перші сеанси, які були досить удалими (навіть більше, ніж я очікувала). Найбільше запам'яталася щирість моїх респондентів: вони намагалися згадати призабуті рядки пісень, заспівати якнайкраще, підібрати правильну мелодію і поділитися всіма своїми знаннями, аби допомогти мені. Я була просто вражена такою зичливістю: маючи такий поважний вік (моїй найстаршій респондентці на момент запису вже виповнилося 87 років), вони знали велику кількість пісень і згадували їх. Чого варта тільки перлина моєї практики весільна пісня «Віват», яка складається із 32-х строф по два рядки кожна. Хоча й інші пісенні твори не менш цікаві.

Мої записи належать до різних жанрів усної народної творчості: колядки, щедрівки, веснянки, обжинкові, весільні, хрестинні, рекрутські пісні, ліричні пісні про кохання та родинно-побутове життя. Крім того, я зафіксувала дві особливі народні молитви. Також приємно було дізнатися про особливості

обрядів у нашій місцевості. Розповіді про весілля (про запросини «приданцями» гостей, котрі приходять з куркою на другий день весілля або про «Борщ», день після весілля, коли возять на тачці свекруху), про хрестини (коли бабуся кропить кумів горілкою, а гостям роздає квіти, отримуючи від них гроші – «бабці на капці»), про випровадини (коли усім селом випроводжали хлопця в армію) та інше. Тож мені вдалося зафіксувати 97 одиниць фольклорного матеріалу.

Усі розповіді та пісні неабияк надихають. Ти, справді, розумієш цінність своєї роботи і гордість за те, що твої записи – ще один крок до збереження української фольклорної традиції. Дуже добре, що філологічний факультет підштовхує вести дослідження своєї місцевості. Це важливий досвід для філологів.

І на завершення один із фольклорних шедеврів.

Весна красна цвітками, всі парубки з дівками

1. Весна красна цвітками,
Всі парубки з дівками.

2. На вулицю гуляти,
На вулицю гуляти.
На гойдалку гойдати.

3. Лідихівські парубки,
Лідихівські парубки,
Як всі грають на дудки.

4. А Васильцо не грає,
А Васильцо не грає,
Бо він дудки ни має.

5. Кинув дудкою в говес,
Кинув дудкою в говес,
Сам поїхав ю в Одес...

(Веснянка, запис. у с. Лідихів Кременецького району Тернопільської області від респондентки Костюк Марії Пилипівни 1942 року народження). ■

Літературна сторінка

Олена ЯКИМОВИЧ (ФЛУ-44)

Даруй словам святую силу!¹ Адже кожен вірш – розмова з Богом.

Це кілька рядків на першій сторінці життя – нехай вони стануть молитвою. Бо попереду – без ліку незаповнених сторінок. І завдяки творчим надбанням студентів будуть вони добрими і яскравими. Бо кожен автор, радше – митець, дбає про чистоту і розвій українського слова. Кожна строфа пронизана незримим і світлим людським почуттям. Щоправда, зовсім юним, проте, по-особливому, глибинним.

Опріч сказаного, у текстах знаходить своє місце й переживання. Людські прояви болісних хвилювань виливаються на папір «важкими», але сильними строфами. Відтак, юних авторів болить серце за нашу країну, за рідну мову.

Важливо те, що будь-яку мить кожна людина проживає по-своєму. Для кожного сонце встає по-особливому. І діалог зі світом у кожного свій: у когось із докором, у когось із сумом чи вдячністю.

Безліч людей – безліч діалогів. Та по-справжньому вражають монологи: коли уста ніжні, а серце і душа у роздумі... І лише на папері дозволить «замальовки» чи вдосконалені думки зкарбуються. Бо сторінки не плачуть, не кричать, а вгамовують творчу спрагу. Вони, як річка, що почалась із джерела, із малого струмка. А коли у неї вливаються думки, емоції, переживання, одкровення юних, несподіваних і вразливих – це вже бурхливий потік, повноводий, який має велику силу – розбурхувати почуття, оживлювати людські душі, додавати сили іншим.

Жити, творити, писати і роздавати себе – це творче кредо наших дописувачів.

Смакуйте їхні слова – вгамуйте спрагу...

Юлія ОЗІРКОВСЬКА (ФЛУ-46)

у кого у житті це не буває,
коли спіткає щастя чи журба
і викотиться з вранішнім трамваем
велика диня сонця золота.

коли сидиш ти десь на горизонті,
спостерігаєш ластівок політ
і небо розстелило свою просинь,
а сонце знову лічить вік.

така глибока, неповторна просинь,
і хмарки десь клубочаться на ній.
а може, досить, може, уже досить
щонаочі знову снитися мені?!

Софія КОНОПАДА (ФЛУ-46)

Істина в правді? У вірі? У вині?
Існує вона чи це марення у сні?
А може це те, як ми бачимо світ?
Та тут є багато і щастя, і бід.
То що таке істина? В чому секрет?
У щасті?
Банально.
Це тет-а-тет.
Кожен вирішує сам це питання,
Для когось ж істина – кохання,
А хтось наполегливо знає і хоче –
Карти малює, олівчики точить.
Дитячі ж думки не підвладні нікому,
То, може, нам варто повчитися цьому?

Діана ГОРБАТЮК (ФЛУ-21)

Низька тональність пахоців жасмину
І ніжності солодкої обман
Біжу, немов втікаючи з полону
Обійм солоних темно-сизих хмар.

В палкій тональності вогню,
І ніжній ясності долоні,
Повік натхненній чистоті
Знайду свою невгасну долю.

Чи сніг там за вікном, а чи весна
Вже розпускає сакури вітрила,
Моя душа піснями заспіва,
Вона – вогненно-сніжне диво.

Олена ЯКИМОВИЧ (ФЛУ-44)

Кольорами моєї ніжності
Намалюй надвечір'я затишок.
За холодним вікном засніженим
Світ нічого уже не вартує.
Заховаймося в щілинку простору,
Поки ніч пропливе на відстані.
Хтось «любов» написав з апострофом,
А ми помилку, вкотре, виправим.

¹ Мій боже милий, Даруй словам святую силу – Людськеє серце пробивать... (Тарас Шевченко).

Дарина ХАЛЯВКА (ФЛУ-44)

Моя галаслива вулиця надвечір вбирається,
Засвічує зорі, серця, ліхтарі та вітрини,
Кокетливо-дзвінко сміється, деколи лається,
Розказує жарти, плітки та останні новини.
Моя безкінечна вулиця всяяна долями.
Рятує мене від самотності і від себе.
Говорить словами-сльозами-піснями-паролями,
Угору біжить і кінчається десь крайнеба.
Щоночі зірки обіцяють: «Усе забудеться».
Щоранку леліє сонце: «Лише зажди».
Щовечора – навстіж вікно. На порожній вулиці
Я знов безнадійно шукаю твої сліди.
Манлива твоя мінливість.
Нескорений мій неспокій.
Та стежка, що я стоптала,
Вже м'ятою заросла.
Пробач, я трохи спізнилась,

На кілька прожитих років.
Так вперто тебе шукала,
Так пізно тебе знайшла.
Коли зарясніють вишні,
Коли зацвітуть каштани, –
У тихім саду зеленім
Поволі мене забувай.
Ми – скривджені, винні, грішні,
Непрохані, неказанні,
Несказані, нездійсненні,
Нездійснені ми – і край.
Безмовна твоя вразливість.
Беззахисні мої кроки.
Ти мусив мене зустріти,
Як осінь стрічає ліс.
Пробач, я трохи спізнилась,
На кілька проклятих років,
На сотні щасливих митей,
На море пролитих сліз.

Інна БІЛОКРИНИЦЬКА (ФЛУ-33)

Закохався – безумно й навіки
Я у твої замріяні очі.
В них вирують індійгові ріки
І зоріють фіалкові ночі.
Твої чари в усмішці зухвалій,
Ти водночас спокійна й грайлива.
Мов у сріблї духмяних конвалій,
Пломеніє закоханість хтива.
Задивився на тебе – і кану
у тумані рожевого неба,
Ти солодша від правди омана
і у тобі є моя потреба.
Ми сховались від цілого світу
У купинах бузку і жасмину,
Я промовлю слова заповіту:
«Зупинися блаженна хвилино!»
І якби почув мене Гете,
Що в коханні своїм зогліваю.
Він сказав би: «Нещасний поете,
твою душу не пустять до раю!»

Олеся ОСЕРЕДОВИЧ (ФЛФ-11)

Так хочеться сказати ці слова:
Ще мова не загинула,
Вона таки жива.
Ще вогник той у серці в кожного горить,
Її забуть не можна ні на мить:
Бо мова – це дитинство
І старість це твоя,
Це колискова ніжна,
Це пісня солов'я.
Це горе і це радість,
Це рідная сім'я,
Це степ широкий, гори,
Озера і моря.
Це сонечко і місяць,
Це мрія є твоя.
Це найцінніший скарб –
Перлина майбуття.
Її плекати треба
І вічно берегти,
Бо другої такої у світі не знайти!

Тетяна ПИЛИЩИШИН (ФЛУ-46)

Коли пріле повітря дахів готувалося до грози
Ми із тобою, Каїне, втратили голоси
Ми із тобою, Каїне, втратили догму та ціль
В наших словах проїлася скупа пістрява міль

Наші очі забули вже сотні доріг назад
Все, що лишилось, Каїне, дертися на Єфрат
Все, що лишилось, Каїне, в Мертвому морі топитися
Друже, зволож вуста мої. Дай провинною напитися

Друже мій, вірний Каїне, чашу свою неси
Богом нам нашим велено ранкової пити роси
Тоді-то нам буде доля виспівувати псалтир
Тоді ми з тобою, Каїне, повернемо голоси

Тоді нам з тобою, друже, не страшно в грозу й у вогонь
Умий свої очі, Каїне, прощенням з моїх долонь

Настя ВЕРБІЦЬКА (ФЛУ-41)

Кажуть, світом правлять прості слова.
Ти ніколи не слухав, що кажуть.
Твої слова ніколи не були простими.
Твій світ іще складніший.
Ти сам у ньому правиш – ти любиш правити.
Ти підтримуєш гру – ти вмєш грати.
Ти даєш мені ключа
і змінюєш замок.
Ти вчиш мене розуміти
і зводиш з розуму.
Ти кличеш мене.
Але не відкликаєшся.
Я знаю, тебе ніколи не буде.
Я відчуваю, ти завжди поруч.

Згорток душі

Пахне осіннім теплом, ледь жервіють полум'яно-золотисті спалахи літа, виграє кольорами опале від втоми листя. Довкола метушаться багрянохвості спритно-пухнасті білки і тисячі поглядів, невинно-спраглих пізнання, спрямовані в загадкове небо в марних пошуках розгадки чарів червоногарячої осені.

І листя пахло дотиком краси,
І листя пахло запахом медовим,
Фіалками ранкової роси
Проймало сонце ввечері простори.

І листя дихало, кричало: «Лиш живи!»
І листя трепетом мене усю сповняло,
Залоскотало, збурило – кричи!
А листя шепотом навіки застогло.

Спадало листя, падало вогнем,
Спадали коси гілок елегантних,
Спадало просо ввечері дощем
І осінь тихо цілувала хати.

І осінь тихо, нишком, щоб не чуть,
Щоб непомітно у лісах схватись,
І непомітно губи перейдуть
Місток між сонцем і теплом багаття.

Я непомітно губи простягну
До тих листків зелених чи червоних.
Я непомітно хоч на мить сягну
Казковий рай – багрянний чи бордовий...

Золотоволоса пора... Пора роздумів, сумнівів, танення часу і нестримного захоплення приголомшливою красою, що її створила листкова пані. Вихор емоцій, барвисті пейзажі, що спонукають мріяти і творити. Русяві дотики ніжної володарки чарівного пензля – і все довкола сповнене магнетизму. Ох, ці листопадові потоки різнобарвних міні-копій дерев зачаровують, гіпнотизують, надихають...

І хто сказав, що осінь не має своєї історії? Ви колись задумувалися, чому листя жовтіє? Чому вітер танцює з тим листям зорепадно-красиві вальси? Чому та чаклунка, що в своїй палітрі змішала відтінки всіх кольорів заходу сонця, журиться? Зникає-тікає від першого опалого снігу, обіцяючи повернутися наступного року?

Колись Осінь була людиною. Лілейно-ніжною, духмяно-троянською, жвавою дівчиною, яка безтямно кохала власника глибоких карих очей. Не кажіть, що закохуються не через них, вони, напевно, найправдивіше, що є в людині, найбільш істинне і щире. Якщо закохуються, то тільки в очі, у ті два небесні світила, що бігають у радісному очікуванні переплетення власних космічних шляхів із чужими.

Її абсолютно і повністю полонив той погляд, стриманість, розум та, здавалося, океанна безмежність душі юнака. Теплі літні вечори були захоплені їхньою історією любові, такої щирості не бачив ще жоден день і ніч, птахи співали оди-шани їхньому коханню.

Вони мали б бути разом назавжди, але хлопець захворів на сухоти. Лікарі винесли вирок – його земний час завершиться з настанням морозів. А літо невблаганно припинило свій хронометраж, передаючи бузинову паличку влади зимі...

Початок зимової хурделиці, чисто-білі простирадла снігу, що вкривають від холоду принишклу зелену травичку і смерть, що влітає в свою руду косу молодий людський цвіт. Смерть забрала юнака, поклала у свою колекцію цінних екземплярів і розчинилась у лісових нетрях, залишивши Осінь наодинці зі своєю болем.

Осінь не бачила життя без свого коханого і в муках скрикнула:

– Чому так швидко минув час? Мені ще хоча б тиждень, місяць, вічність. Хоч би бачити його раз на рік чи на десять років, лиш би його життя тривало досі!

Небо почуло плач Осені, і щоб між літом та зимою було більше часу для теплого кохання, зробило з неї ще одну пору року, а душу юнака перетворило на вільний, прудкий вітер. Тепер вони танцюють віденський вальс, а пишне листя на її сукні крутиться в такт із ними... ■

Тетяна ПИЛИЩИШИН (ФЛУ-46)

Філологічний анекдот

1. У японській мові часом вискакують слони:

У слові «現象» (явище, феноменальний) перший ієрогліф – «присутній», а другий – «слон».

У слові «抽象» (абстракція) перший ієрогліф – «висмикувати», а другий – «слон».

У слові «印象» (враження) перший ієрогліф – «знак», а другий – «слон».

2. Коли ви виконуєте пошукову роботу за іменем «К. Солонина», будьте готові до того, що ГҀҀГЛ запропонує вам «солонину к пиву».

3. Знаєте чому люди можуть стояти поруч, а будинки – ні? Тому, що у будинків немає рук.

4. У зв'язку з популярністю фемінітивів, дівчина, вступаючи на філологічний факультет, автоматично стає «філоложечкою».

ЗАСНОВНИК:
філологічний факультет
ЛНУ ім. Івана Франка

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Тетяна Пилищшин (ФЛУ-46)

КОРЕКТОР:
Уляна Крук

ВЕРСТКА І ДИЗАЙН:
Світлани Сенік

Редакція може не поділяти думку авторів публікацій.
За достовірність фактів відповідають автори.
У газеті використано фотоматеріали та ілюстрації з мережі Інтернет.